

Ikt. sz.: GIB/68-1/2012.

GIB-33/2012.
(GIB-124/2010-2014.)

J e g y z ő k ö n y v *

az Országgyűlés **Gazdasági és informatikai bizottságának**
2012. szeptember 26-án, szerdán, 10 óra 32 perckor
az Országház főemelet 37-38. számú tanácstermében
megtartott üléséről

* *A jegyzőkönyv eredeti hitelesített példánya az Országgyűlés Levéltárában megtalálható.*

Tartalomjegyzék

<i>Napirendi javaslat</i>	3
<i>Az ülés résztvevői</i>	4
<i>Elnöki megnyitó, a napirend elfogadása</i>	6
<i>A 2008-as IMF-megállapodás és körülményei</i>	7
<i>Makkai Mária igazgató (ÁSZ) tájékoztatója</i>	7
<i>Borbély László András vezérigazgató-helyettes (ÁKK) tájékoztatója</i>	10
<i>Simor András elnök (MNB) tájékoztatója</i>	11
<i>Kérdések, hozzászólások, reflexiók</i>	20
<i>Vélemények</i>	45
<i>Reflexiók</i>	47

Napirendi javaslat

A 2008-as IMF-megállapodás és körülményei

(Háttéranyag: az Állami Számvevőszék jelentése az államháztartás központi alrendszerének adóssága és éven túli kötelezettségvállalásának ellenőrzéséről; 1294. szám, 2012. augusztus)

Meghívottak:

Simor András elnök, Magyar Nemzeti Bank

Domokos László elnök, Állami Számvevőszék

Töröcskei István vezérigazgató, Államadósság Kezelő Központ Zrt.

Mesterházy Attila frakcióvezető, MSZP országgyűlési képviselőcsoportja

Dr. Veres János volt pénzügyminiszter

Az ülés résztvevői

A bizottság részéről

Megjelent

Elnököl: **Rogán Antal** (Fidesz), a bizottság elnöke

Koszorús László (Fidesz), a bizottság alelnöke
Kovács Tibor (MSZP), a bizottság alelnöke
Bencsik János (Fidesz)
Dr. György István (Fidesz)
Herman István Ervin (Fidesz)
Manninger Jenő (Fidesz)
Márton Attila (Fidesz)
Riz Levente (Fidesz)
Román István (Fidesz)
Dr. Selmeczi Gabriella (Fidesz)
Dr. Aradszki András (KDNP)
Dr. Seszták Miklós (KDNP)
Dr. Baja Ferenc (MSZP)
Burány Sándor (MSZP)
Tukacs István (MSZP)
Volner János (Jobbik)
Schön Péter (Jobbik)
Scheiring Gábor (LMP)

Helyettesítési megbízást adott

Hegedűs Tamás (Jobbik) Volner Jánosnak (Jobbik)
Dióssi Csaba (Fidesz) Koszorús Lászlónak (Fidesz)
Dr. Kupcsok Lajos (Fidesz) Herman István Ervinnek (Fidesz)
Dr. Mengyi Roland (Fidesz) Bencsik Jánosnak (Fidesz)
Riz Gábor (Fidesz) Riz Leventének (Fidesz)
Vantara Gyula (Fidesz) Román Istvánnak (Fidesz)
Wintermantel Zsolt (Fidesz) dr. György Istvánnak (Fidesz)
Dr. Baja Ferenc (MSZP) megérkezéséig Kovács Tibornak (MSZP)

Meghívottak részéről

Hozzászólók

Simor András elnök (Magyar Nemzeti Bank)
Dr. Borbély László András vezérigazgató-helyettes (Államadósság Kezelő
Központ)
Makkai Mária igazgató (Állami Számvevőszék)
Dede Katalin ellenőrzésvezető (Állami Számvevőszék)
Dr. Veres János volt pénzügyminiszter (MSZP)

Megjelent

Búzás László vezérigazgató-helyettes (Államadósság Kezelő Központ)

(Az ülés kezdetének időpontja: 10 óra 32 perc)

Elnöki megnyitó, a napirend elfogadása

ROGÁN ANTAL (Fidesz), a bizottság elnöke, a továbbiakban ELNÖK: Jó napot kívánok! Tisztelettel üdvözlöm a bizottság tagjait, és különös tisztelettel a meghívott vendégeinket, először talán őket ismertetném. Az Állami Számvevőszéktől ugyan Domokos László elnök urat hívtuk, de ő elfoglaltságára hivatkozva Makkai Mária igazgatót és Dede Katalin ellenőrzésvezetőt jelölte ki a mai bizottsági ülésre, tisztelettel üdvözlöm akkor először a hölgyeket. Borbély László András úr általános vezérigazgató-helyettesként az Államadósság Kezelő Központot képviseli. Nagyon szépen köszönöm, hogy Simor András elnök úr a Magyar Nemzeti Banktól elfogadta meghívásunkat, és a Nemzeti Bank elnökeként jelen van a bizottság ülésén, és dr. Veres János urat, volt pénzügyminisztert, a Magyar Szocialista Párt országgyűlési képviselőjét is tisztelettel üdvözlöm, köszönöm szépen, hogy külföldi elfoglaltsága ellenére időt szakított a mai bizottsági ülésre. Még Mesterházy Attila elnök urat hívtuk, de azt jelezte nekem, hogy Veres János volt pénzügyminiszter úr teljes joggal és felhatalmazással képviseli a mai bizottsági ülésen. Ezt némi sajnálattal vettem tudomásul, de természetesen tudomásul vettem.

A mai bizottsági ülésnek azért formálisan úgy kell kezdődnie, hogy a napirendjét el kell fogadnunk. A meghívottak megjelölésével – amit az előbbieken ismertettem – a 2008-as IMF-megállapodás és körülményei szerepelt napirendi javaslatként, és háttéranyagként mindenki megkapta az Állami Számvevőszék jelentését az államháztartás központi alrendszerének adóssága és éven túli kötelezettségvállalásának ellenőrzéséről. Ez 2012 augusztusában, ha jól emlékszem, augusztus 23-án, tehát a vége felé publikált, viszonylag friss jelentés.

Tisztelettel kérdezem a bizottság tagjait, hogy a napirenddel kapcsolatban van-e valakinek kérdése vagy észrevétele. *(Jelzésre.)* Tukacs képviselő úr, parancsoljon!

TUKACS ISTVÁN (MSZP): Elnök úr, a kérdésem arra vonatkozna, hogy miután a napirend háttérül és alapjául az Állami Számvevőszék jelentése szolgál, miért nem a költségvetési és számvevőszéki bizottság foglalkozik ezzel a napirenddel.

ELNÖK: Mélyen tisztelt képviselő úr, erről ne engem kérdezzen, hanem Nyikos elnök urat, én legfeljebb továbbítani tudom az ezzel kapcsolatos kérdését, helyette nem tudok nyilatkozni. Én kellően fontosnak éreztem az Állami Számvevőszék jelentését, az Állami Számvevőszék munkájával a bizottság eléggé mélyrehatóan foglalkozik minden alkalommal, minden jelentésüket, ami az Országgyűlés elé kerül, egyébként meg szoktuk tárgyalni, és jelezném azt, hogy például az Állami Számvevőszékre vonatkozó törvényt is ez a bizottság nyújtotta be. Tehát nem érzem testidegennek a témát, és az, hogy a 2008-as IMF-megállapodás a magyar gazdaságot érzékenyen érintette és arról is szólt, azt hiszem, vitathatatlan, ez a bizottság pedig a nevében is gazdasági bizottság. Tehát mondjuk úgy, hogy nem valami helyett, hanem azért, mert ez a nevünk, ezért foglalkozunk ezzel a témával.

Van-e még kérdés vagy észrevétel a napirendet illetően? *(Nincs jelzés.)* Amennyiben nincs, kérdezem, ki támogatja a napirend elfogadását. Aki igen, kérem, kézfelemeléssel jelezze! *(Szavazás.)* Úgy látom, hogy a bizottság egyhangúlag támogatta a napirendet.

A 2008-as IMF-megállapodás és körülményei

Szeretném elmondani, hogy a meghívott vendégeinkkel egyeztettem az ülés előtt, és tekintettel arra, hogy az apropóját természetesen az Állami Számvevőszék jelentése adta, idézném is azt a bekezdést, amire vonatkozóan kértem a bizottsági ülés összehívását. Ez a 18. oldalon található – egy rövid bekezdés –, amit talán felolvashatok, ami úgy szól: „Az IMF-hitellel kapcsolatos szándéknyilatkozat aláírására úgy került sor, hogy annak lehívandó összegére, valamint a felhasználására vonatkozóan konkrét tervek nem, csak kijelölt gazdaságpolitikai célok voltak. Az ÁKK Zrt. álláspontja szerint '...az államadósság-kezelés igénye nem indokolta az IMF hitel ilyen gyors felvételét.' Az IMF hitelrészletek lehívásának időpontja és felhasználása alapján ezt az ellenőrzésünk is alátámasztja.” Ugye, ez az ominózus bekezdés, hosszabban is taglalhatnám, ha a körülményeket megnézzük, de ezt majd szerintem megteszik az Állami Számvevőszék képviselői. Ez az a bekezdés, ami miatt azt gondoltam, hogy van aktualitása ennek a bizottsági ülésnek.

Nyilvánvaló, hogy ezen túlmenően szeretnék majd megkérdezni elnök úrtól, ha már egyszer az IMF is nyilvánosságra hozta, hogyan alakult itt egyébként az IMF behívásának a körülményei – hogy ilyen egyszerűen és prózaian fogalmaznak –, abból az derült ki, hogy Simor András elnök úr rémisztó helyzetet taglaló telefonjára érkezett ide az IMF 2008-ban Magyarországra. Szívesen hallanám, hogy miért pont az MNB elnöke hívta őket, és miért nem az akkori kormányzat, hogy ez hogyan is alakult, mert csak az IMF álláspontját ismerjük, amit e téren ismertett. Nyilvánvalóan ezt követően szeretnék megkérdezni, hogy milyen formában mérlegelte az akkori kormány az IMF-megállapodás célját, tartalmát.

Továbbá nagyon konkrét kérdés Veres János pénzügyminiszter úrhoz, arra szeretném, ha reagálna, hogy benne szerepelt-e például az ominózus nyugdíjcsökkentés és bércsökkentés az IMF-megállapodásban – tudomásom szerint igen –, akkor viszont ezt, ha megkötötték a megállapodást, miért nem vezették át rögtön a 2009-es költségvetésen, miért kellett erre a Bajnai-kormány intézkedéssorozatáig várni 2009 közepén, mi volt ennek az oka. Miért nem vállalták azt a döntést, amit egyébként aláírtak? Vajon maguk sem tartották fontosnak? Ez az egyik konkrét kérdés, amit miniszter úrhoz szeretnék intézni.

Abban állapodtam meg a jelenlévőkkel, hogy abban a sorrendben adnám meg a szót, hogy először értelem szerűen a hölgyeké a szó, tehát az Állami Számvevőszék képviselőjében ők ismertetnék a vizsgálattal kapcsolatos megállapításokat, utána Borbély László András vezérigazgató-helyettes úr ezt még kiegészítené. Utána Simor András elnök úrnak szeretném megadni a szót, és azt követően pedig Veres János volt pénzügyminiszter úrnak – mondhatni, így is haladunk a független intézményektől a politikum irányába –, és a legvégén pedig a képviselőtársaim következnek kérdésekkel, illetve észrevételekkel. Mindenkit kérem, hogy a szokásainknak megfelelően próbáljuk moderált keretben tartani a vitát, tehát amikor már úgy tűnik, hogy összegyűlt elegendő hozzászólás, mindig legyen lehetősége a meghívott vendégeinknek arra, hogy erre érdemben reagálni is tudjanak.

Köszönöm szépen, és kérem, hogy a hölgyek közül kinek adjam meg a szót az Állami Számvevőszék képviselőjében? *(Makkai Mária jelez.)* Parancsoljon, öné a szó.

Makkai Mária igazgató (ÁSZ) tájékoztatója

MAKKAI MÁRIA igazgató (Állami Számvevőszék): Köszönöm szépen, elnök úr. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Először is szeretném megköszönni az Állami Számvevőszék nevében, hogy meghívást kaptunk erre a bizottsági ülésre. Úgy is mondhatnám, hogy szakmai konzultációra jöttünk, hiszen mi szakmai anyagot tettünk le az asztalra.

Engedje meg, hogy pár szóval röviden visszatérjek a jelentésünkre. Ahogy ön is említette, az Állami Számvevőszék augusztus 23-án hozta nyilvánosságra az államháztartás

központi alrendszerének adóssága és éven túli kötelezettségvállalásának ellenőrzéséről szóló jelentését.

ELNÖK: Elnézést kérek, kicsit szíveskedjen a mikrofont közelebb húzni, mert sajnos ezek úgy működnek, hogy csak közelről reagálnak.

MAKKAI MÁRIA igazgató (Állami Számvevőszék): *(Közelebb húzza a mikrofont.)*
Talán így jó lesz.

Ennek a jelentésünknek az előzményeihez hadd mondjak annyit, hogy az Állami Számvevőszék meghatározott időszakonként foglalkozik az ország adósságának ellenőrzésével, az adósságállomány ellenőrzésével, mert azt hiszem, mindannyiunk előtt ismert, hogy ez sajnos a múltban és napjainkban is az egyik legfontosabb, ha nem a legfontosabb kérdés a közgondolkodásban, a költségvetés mozgásterét szempontjából is. Legutoljára 2006-ban ellenőrizte az Állami Számvevőszék az államadósságot, és 5-6 éves gyakoriságot követve ezért került sor most a központi költségvetés adósságának az ellenőrzésére.

Ennek az ellenőrzésnek a keretében alapvetően az adósság alakulását, összetételét ellenőriztük, továbbá arra helyeztük a hangsúlyt, hogy az adósságkezelésben részt vevő szervezetek egymás közötti feladatellátása összhangban van-e, hogyan működnek együtt. Azt ellenőriztük, hogy eredményesek voltak-e azok az intézkedések, amelyek az adósságfinanszírozás kockázati felárának csökkentését szolgálták, és természetesen megnéztük azt is, hogy a korábbi ellenőrzésünk során megfogalmazott javaslataink teljesültek-e.

Nagyon röviden hadd mondjak a megállapításainkról egy pár szót. Megállapítottuk, hogy 2006 és 2011 között az államadósság folyamatos növekedés mellett 64 százalékkal emelkedett, majdnem 13 ezer milliárd forintról közel 21 ezer milliárd forintra. Azt is megállapítottuk, hogy ebben az ellenőrzött időszakban volt két kiugró év, amikor a szokásos növekedéstől eltérően egy lényegesen nagyobb növekedést tapasztaltunk. Ez a két év 2006., illetve 2008 volt.

2006-ban mi okozta a kiugró adósságnövekedést? Egyértelműen megállapítottuk, hogy a költségvetés magas hiánya. 2008-ban mi okozta a többi évektől eltérő – amikor 4-6 százalék közötti növekedés volt –, kiugró növekedést? Azt állapítottuk meg, amit a tények igazoltak, hogy 2008-ban a Nemzetközi Valutaalaptól, vagyis az IMF-től lehívott első hitelrészletnek devizabetétként való elhelyezése okozta. Ezért kapcsolódunk most egy kicsit ahhoz a témához, amit a bizottság napirendre tűzött, de maradnék a szakmánál, és maradnék az ellenőrzési megállapításainknál.

Most, ha megengedik, pár szót röviden – majd, ha a bizottság a továbbiakban igényli, akkor részletesebben az ellenőrzésvezető asszony beszél erről bővebben – az IMF-hitellel kapcsolatban, hogy mit állapítottunk meg ebben a jelentésben. Azt szeretném még egyszer hangsúlyozni, hogy mi nem az IMF-hitelt vizsgáltuk, nem azt ellenőriztük, hanem a központi költségvetés adósságát, és az adósságnövekedés egyik tényezője az IMF-hitel. Amire már a bevezetőben is utalt elnök úr, mi is megállapítottuk, és valóban ez van a jelentésben, az egyik megállapításunk az, hogy az IMF-hitellel kapcsolatosan nem találtunk olyan dokumentumot, amely az IMF-hitel lehívandó összegére és annak felhasználására vonatkozna. A szándéknyilatkozat, amely aláírásra került, tartalmaz gazdaságpolitikai célokat, de konkrétumokat nem.

Melyek ezek a gazdaságpolitikai célok, melyeket a szándéknyilatkozat tartalmaz? A finanszírozási igény csökkentése, a költségvetési egyensúly hosszú távú fenntarthatóságának javítása, a bankok megfelelő tőkeellátottságának és a piacok likviditásának a fenntartása, a bizalom megerősítése. Ezt tartalmazza a szándéknyilatkozat, de Állami Számvevőszékként és

szakmai ellenőrzésképpen mi próbáltunk ezen túlmenő konkrétumokat keresni annak érdekében, hogy tudjuk minősíteni az IMF-hitel felhasználását. Tekintettel arra, hogy ilyen dokumentumokat nem kaptunk, ilyen nem áll rendelkezésünkre, ezért kénytelenek voltunk megállapítani, hogy ilyen dokumentumok nincsenek.

Mi a következő kiemelhető megállapítás, amit az IMF-hitelhez kapcsolódóan tettünk? Szintén utalt már rá elnök úr, hogy az első hitelrészletet, ami 4,9 milliárd eurós összeget jelentett, a lehívása után a Magyar Nemzeti Banknál helyezték el devizabetétként. Tényszerűen lehetett látni, hogy a 2008 novemberében lehívott első hitelrészletnek a felhasználása 2009 áprilisában kezdődött meg.

Milyen felhasználások jöhettek szóba 2009-ben? Hitelnyújtás a bankoknak, az FHB tőkeemelése, volt forintadósság-törlesztés, de deviza- és bankmentő csomagra is elkülönített betétállomány, de ez csak 2009-ben kezdődött meg, 5,5-6 hónapig betétként a Nemzeti Banknál állt. Ezzel kapcsolatban milyen megállapítást tettünk? Azt tettük, hogy amit a Nemzeti Bank a betétként elhelyezett összeg után kamatként fizetett, lényegesen alacsonyabb összeg volt, mint amit az IMF-nek kamatként kellett fizetni. A kettő közötti különbség 19 milliárd forint volt.

A harmadik olyan rész, amire szeretnék kitérni, ez már 2009-et érinti: az IMF-hittel kapcsolatosan a harmadik részlet lehívását az akkori pénzügyminiszter átengedte a Nemzeti Banknak mint lehetőséget. Ez meg is történt azzal az indoklással, hogy a szükséges finanszírozás más eszközök igénybevételével is megoldható. Ugyanakkor mit láttunk a tényhelyzet feltérképezése során? Azt, hogy ezt követően, rá egy hónappal a magyar állam nevében a pénzügyminiszter felhatalmazta az Államadósság Kezelő Központot devizakötvény kibocsátására, 500 milliárd euróról volt szó, de meg volt engedve, hogy magasabb összeget is kibocsáthasson. 1000 milliárd euró kötvény kibocsátására került sor...

ELNÖK: Gondolom, itt millióra tetszik gondolni.

MAKKAI MÁRIA igazgató (Állami Számvevőszék): Bocsánat, igen. Tehát 1000 millió euró kötvény kibocsátására került sor, sajnos lényegesen rosszabb kamatfeltételek mellett, mint amit az IMF-hitel biztosított. Közel megduplázódott a kamat, ami mellett ki tudták bocsátani a kötvényeket. Azt gondoljuk, hogy ugyanakkor, mikor a kötvénykibocsátás megtörtént, devizabetétként a Nemzeti Banknál rendelkezésre állt a fel nem használt betétállomány, ezért azt állapítottuk meg, hogy a fel nem használt betétállomány mellett a devizakötvény kibocsátása, úgy láttuk, hogy nem volt indokolt.

Még egy dolgot szeretnék mondani, amit a mi jelentésünk tartalmaz az IMF-hitelhez kapcsolódóan, ez pedig a törlesztés, a hatása a későbbiekben. A törlesztés 2012-2014 közötti időszakra esik, ami rendkívül szűk mozgásteret jelent, megnehezíti, kockázatot hordoz a finanszírozásban, és ennek a koncentrációja egy determinációt jelent valójában, egy nagyon rövid időszakra leszűkítve, mint a korábbi hiteleknél tapasztaltuk. Általában az átlagos futamidő hat év, hát itt ez – a hátralévő futamidő – lényegesen kevesebb volt.

Sok mást tartalmaz még a jelentésünk, nem az IMF-hittel kapcsolatosan, hanem minden olyan kérdéssel, ami a központi költségvetés adósságához, a kötelezettség vállalásához kapcsolódik, de most kifejezetten a napirendre koncentrálna ezeket a megállapításokat tartottam célszerűnek kiemelni. Ha a bizottság igényli, részletesebben is szólhat az ellenőrzésvezető asszony, de azt gondolom, hogy lényegét tekintve, amit a mi jelentésünkben az adósság egyik tényezőjeként megjelenő IMF-hitelről írtunk, azt most röviden ismertettem.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Borbély László András vezérigazgató-helyettes úr, parancsoljon!

Borbély László András vezérigazgató-helyettes (ÁKK) tájékoztatója

DR. BORBÉLY LÁSZLÓ ANDRÁS vezérigazgató-helyettes (Államadósság Kezelő Központ): Tisztelt Bizottság! Én csak néhány rövid tényt szeretnék közölni. Az egyik nagyon fontos dolog, hogy milyen veszély, milyen kockázat jelentkezett 2008-ban. A hitelpiaci válság Európát – legalábbis az európai állampapírpiacot – március elején érte el 2008-ban, ennek hatására az éves kibocsátási tervet módosítanunk kellett két irányban: a forintkötvény-értékesítési programot mérsékeljük, megnöveltük a diszkontkincstárjegy, a rövid futamidejű állampapírok értékesítését és a devizakibocsátási tervet, és ezzel nyugodtan működött a rendszer.

A következő lépésben – már szeptember közepén – a Lehmann Brothers befektetési bank csődje egy eladási hullámot indított el az állampapírok másodpiacán, az államkötvényeknél, a külföldiek elkezdtek értékesíteni, ennek ellenére a következő államkötvény-aukciók még relatíve sikeresek voltak. Itt egyébként jelzem, hogy néhány újságban egyes nyilatkozók tévesen közöltek adatokat, mert október 9-én sikeres tízéves államkötvény-aukciót bonyolított le az adósságkezelő, amikor 40 milliárd meghirdetett összegre 51 milliárd kereslet érkezett, és a 40 milliárdot elfogadta az adósságkezelő. Az valóban tény, hogy e nap délután viszont a másodpiac, mondhatjuk azt, hogy összeomlott, hiszen akkor az árjegyzés is három napig szünetelt, de három nap után sikerült helyreállítani viszonylagosan a nyugalmat a piacon.

Közben nagyon fontos, hogy főleg a belföldi befektetők által vásárolt diszkontkincstárjegy- és lakossági állampapír-értékesítés zavartalanul folyt tovább. Tehát annak ellenére, hogy az jelent meg a sajtóban, számos ember nyilatkozta, hogy nem tudott állampapírokat eladni az adósságkezelő 2008 végén, összesen 1600 milliárd forrást vontunk be szeptember és december között. Ebből az 1600 milliárdból aukción több mint ezermilliárd diszkontkincstárjegyet értékesítettünk. Mi erre utaltunk akkor, hogy az az összeg, az a nagyságrend, ami bevonásra került a nemzetközi hitelcsomagból, legalábbis az első transzokat tekintve elsősorban nem adósságkezelési célból vált szükségessé annak a lehívása. Egyébként emellett – akkor is és most is – hosszabb időszakra érvényes tartalékkal rendelkezik az adósságkezelő, hiszen ha egy-egy aukció sikertelensége megnehezítené a helyzetet, akkor az nagyon rossz fényt vet az adósságkezelőre.

Még egy fontos dolgot szeretnék említeni, hogy sajnálatos módon abban az időben – mivel ez egy új helyzet volt – ha valaki a Valutaalaphoz fordult, egész más hatása volt, mint ma. Ma, ha valaki a Valutaalaphoz fordul – mint, mondjuk azt várják, hogy Spanyolország mikor fordul már végre oda –, akkor a megítélése javulni fog. Abban az időben, 2008-ban mindenki azt mondta, hogy ha valaki a Valutaalaphoz fordul, akkor neki valamilyen pénzügyi problémája van. Következésképpen ez egy erősítő folyamat volt az állampapírpiacra, hiszen egyrészt a hitelminősítők a következő egy hónapon belül mind, valamennyien rontottak Magyarország besorolásán, és a negatív kilátást továbbra is fenntartották, másrészt maguk a befektetési bankok és alapkezelők, amelyek korábban vásároltak magyar állampapírokat, a limiteinket nullára csökkentették, legalábbis átmenetileg, és volt még egy kör, amely nem csak azt mondta, hogy nem vásárol, hanem elkezdett értékesíteni. Gondolom, elnök úr majd meg fogja erősíteni: három hónap alatt közel ezermilliárd államkötvényt adtak el a külföldi befektetők, és az eladási nyomás tovább folytatódott.

Ezért volt aztán, hogy 2009 tavaszán, amikor megpróbáltuk helyreállítani a forint-állampapírpiacra a viszonylagos egyensúlyt, akkor az IMF-hitel forrásfelhasználásával még több mint 500 milliárd forint államkötvényt vásároltunk vissza, vontunk ki a rendszerből azzal, hogy újra lehessen utána indítani az értékesítést.

Röviden ennyit szerettem volna mondani, nyilván, ha lesznek kérdések, állok rendelkezésre. Köszönöm.

ELNÖK: Köszönöm szépen, vezérigazgató-helyettes úr. Elnök úr, parancsoljon!

Simor András elnök (MNB) tájékoztatója

SIMOR ANDRÁS elnök (Magyar Nemzeti Bank): Köszönöm szépen a lehetőséget. Több dologgal szeretnék foglalkozni, és elnézést, ha kicsit hosszú leszek, de azt gondolom, a téma fontossága ezt indokolja, különösen, hogy jelenleg is tárgyalásban állunk az Európai Unióval és az IMF-fel egy hitel felvételéről.

Az első kérdés az, amit elnök úr feltett a bevezetőjében, hogy mi indokolta ezt a gyors hitelfelvételt. A mi megítélésünk szerint a hitelfelvétel gyorsasága mindenképpen indokolt volt, és a tárgyalások folyamata, a felek hozzáállása példaértékű volt. Ezzel kapcsolatban érdemes egy dolgot hangsúlyozni, amit hajlamosak sokan elfelejteni ebben az országban, hogy az Európai Unió, az IMF és Magyarország érdekei nem ellentétesek egymástól, mindkét nemzetközi szervezet és Magyarország abban érdekelt, hogy Magyarország egy kiszámítható, relatív gyors növekedési pályára álljon. Aki ezt az alappremisszát elfogadja, viszonylag könnyebben tud tárgyalni ezekkel a nemzetközi szervezetekkel.

Mit sikerült elérnünk a hitel felvételével? El tudtuk kerülni az állam fizetéseképtelenségét, meg tudtuk állítani a forint drasztikus és kontrollálatlan leértékelődését, és működésben tudtuk tartani a bankrendszert. Tehát egy heteken, napokon belül jelentős valószínűséggel bekövetkező szuverén valuta- és bankválság egyidejű elhárítását szolgálta ez a gyors megállapodás. Tehát ezek az állításaim és akkor most szeretnék néhány tényt felsorolni az állításaim igazolására.

2008 során az államadósság-kezelő ismereteim szerint devizakötvényt nem tudott kibocsátani. 2008. október 9-ét követően államkötvényeket nem tudott kibocsátani. A kincstári számla, a KESZ állománya 200 milliárd forint volt, amit az ÁKK hathetes repóból fedezett. Várható volt, hogy az ÁKK rövidesen rövid lejáratú kincstárjegyeket sem tud kibocsátani, és ez október 20-án be is következett. Amit vezérigazgató-helyettes úr mondott, az természetesen bizonyára igaz, csak ha megnézzük, hogy az alatt az egy negyedév alatt mikor történtek a kibocsátások, az az ezermilliárd, akkor nagy valószínűséggel azt mondom, hogy ez azután történt, hogy az IMF-megállapodás, ha nem is megkötött, de legalábbis bejelentések születtek, amelyek arra adtak biztatást a piacoknak, hogy ilyen megállapodás rövid időn belül meg is fog köttetni, és novemberben ez a megállapodás meg is kötött. Tehát érdemes lenne megnézni, hogy október első 15 napjában mennyi forrást vont be az ÁKK, amikor is erre a megállapodásra a mi véleményünk szerint szükség volt.

A mi előrejelzéseink szerint a kötvénykibocsátások elmaradása 2008 decemberében az állam fizetéseképtelenségét eredményezte volna. Ha a kincstárjegy-kibocsátások is elmaradnak, akkor a fizetéseképtelenség még ennél is előbb bekövetkezett volna, és ezt nem most mondjuk, akkor is ezt mondtuk.

A piaci szereplők is érzékelték az államháztartás finanszírozási kockázatait, a hozamok gyorsan emelkedtek, az árfolyam gyengült. Október első hetében a forint 10 százalékkal gyengült. A tízéves államkötvény hozama 150 bázisponttal emelkedett, egyes bankok pedig csak az MNB támogatásával tudták biztosítani devizafinanszírozásukat. Ráadásul a folyamatok gyorsuló ütemben romlottak. A megállapodás aláírása után viszont az év végéig az árfolyam nem gyengült tovább, a hozamok pedig visszatértek a szeptemberi szintekre. A külföldi banktulajdonosok pedig 2010 őszéig, az IMF-megállapodás felmondásáig nem vontak ki egy fillért sem az országból. Tehát azt gondolom, amikor ezeket a folyamatokat elemezzük, akkor felelőtlenség összemosni azt a periódust, ami október első

felében volt, azzal a periódussal, ami november-decemberben történt, amikor az IMF-megállapodás már zsebben volt.

Érdekes egy pillanatra összehasonlítani Magyarországot akkori és mostani helyzetét. Három dologról szeretnék beszélni: egyrészt likviditási helyzetről, másrészt makrogazdasági helyzetről, harmadrészt nemzetközi helyzetről. A mai helyzet annyiban különbözik az akkortól, hogy bár az ÁKK 2011 első fele óta devizakötvényt most sem bocsátott ki, de forint államkötvény- és kincstárjegy-kibocsátási terveit az ÁKK az eddigiekben túlteljesítette. Akkor – ahogy említettem – 200 milliárd forint volt hathetes hitel fedezetével a KESZ számláján, most 1650 milliárd forint van a számlán. A bankrendszer likviditási mutatói összehasonlíthatatlanul jobbak.

Nehéz ilyenkor visszaidézni beszélgetéseket, amelyek lezajlottak, és sajnálom, hogy az ÁKK akkori vezérigazgatója nem lehet itt közöttünk, mert akkor talán vissza tudnánk idézni azokat a beszélgetéseket, amelyek például a miniszterelnök úr dolgozószobájában október 9-én lezajlottak az ő részvételével. Amikor is egyöntetűen arra a megállapodásra jutottunk, hogy mind az Európai Uniótól, mind az IMF-től segítséget kell kérni, és nem emlékszem, hogy az ÁKK vezérigazgatója akkor tiltakozott volna vagy ellenvéleményét fejtette volna ki. Arra is emlékszem, amikor beszélgetéseket folytattunk arról, hogy a Nemzeti Bank hogyan tudná segíteni az államadósság-kezelőt ebben a nehéz helyzetében. Ha gondolja, elnök úr, szívesen fölolvassok az ÁKK igazgatóságának jegyzőkönyvéből is, bár nem tudom, hogy ez mennyire nyilvános vagy nem nyilvános dokumentum.

A kérdés az, hogy miért került Magyarország akkor válságba, mik voltak a sebezhetőség okai. Véleményünk szerint három oka van ennek. Egy: a magas államadósság, kettő: jórészt devizában fennálló magas külső adósság, és a harmadik: alacsony növekedési képesség. Hogyan nézett ez ki 2008-ban, és hogyan néz ki most? 2008 harmadik negyedében az államadósság 66 százalék volt, jelenleg körülbelül 78 százalék úgy, hogy a magánnyugdíjpénztárak vagyonának átvételével ment le 78-ra. Tehát, ha ezt nem számítom – hiszen ez nem a magyar gazdaság gazdasági teljesítményéből vagy a költségvetés javulásából származó eredmény –, akkor 84 százalék lenne a magyar államadósság, ami egy százalékkal kevesebb, mint a 2009. évi márciusi rekordállomány. A nettó külső adósság akkor 49 százalék volt, most 48 százalék. Az aktuális gazdasági növekedésünk akkor 0,9 százalék volt, most a legfrissebb előrejelzésünk szerint mínusz 1,4 százalék. A folyó fizetési mérleg hiánya akkor 7 százalék volt, jelenleg 2 százalék többlet van a folyó fizetési mérlegben. A költségvetés hiánya 2008-ban 3,4 százalék volt, a jelenlegi becslésünk 2012-re 2,8 százalék.

Ebből azt a következtetést vonom le, hogy a magánszektor rendkívüli alkalmazkodása megtörtént, ez eredményezi a fizetési mérleg változásának óriási mértékét. Ennek persze negatív következményei vannak a gazdaság növekedésére, és pozitívnak lehet mondani azt, hogy akkor az adósságunk növekedő pályán volt, míg most csökkenő pályán van. Negatívumként említhetem, hogy sebezhetőségünk, fundamentumaink alapvetően nem javultak.

Miért vagyunk mégis most kedvezőbb helyzetben, mint akkor voltunk. Alapvetően ennek az oka a nemzetközi környezet. Ha emlékeznek az urak, hölgyek erre, akkoriban hetente mentettek meg bankokat szerte a világon, hetente terveztek mentőakciókat. A VIX index, amely egy széles körben használt kockázati index, és a piacok volatilitását mutatja, akkor 50 százalékon volt, ami történelmi csúcs körül volt, most 15 százalék körül van. A közép-kelet-európai, közel-keleti és afrikai régió országait jellemző CDS index akkor 700 bázisponton volt, most 150 bázisponton van. Az S&P index, az amerikai részvényindex 60 százalékkal van magasabban most, mint akkor volt, de a BUX is közel 50 százalékkal.

Szokták mondani, hogy csak a szépre emlékezünk, én azonban azt gondolom, hogy ha visszaidézzük azt az időt, érdemes a tényekre emlékezni. Ezért elhoztam önöknek két sajtószemlét, amit, amikor a bizottság a megállapításait összeállítja, érdemesnek tartok

elolvasni, de néhány címet fölolvassék ebből a sajtószemléből: Sarkozy bankári válságértekezletet tart; Indulhat a mentőakció az USA-ban; Kitért a tőzsdepánik; Megállíthatatlanul esnek a piacok; Túlélő üzemmódba kapcsolt az OTP; Világszerte totális összeomlás; Senkinek nem kell az állampapír – ezt egyébként a Magyar Nemzet írta; Rövid idő alatt összeomlott a hazai deviza; Államcsőd fenyegethet – ezt a Népszava írta. Tehát azt gondolom, hogy amikor visszaidézzük ezeket a napokat, akkor érdemes ezeket fejben tartani, különösen, mikor arról ítélezünk, hogy mennyire volt gyors vagy lassú a hatóságok reakciója.

Néhány szót szeretnék arról is szólni, hogy milyen következményei lehettek volna a megállapodás elmaradásának. A kollegina a Számvevőszékből említette, hogy mennyivel nőtt az államadósság. Van egy nagyon híres szerzőpáros, Reinhardt és Rogoff, akik nemzetközi válságokat vizsgáltak, és több könyvet és tanulmányt írtak ebben a témában. Ebben ők azt állapítják meg, hogy ilyen válságoknál a válságkezeléssel közvetlenül összefüggő költségek eltörpülnek a visszaeső növekedés miatt kieső adóbevételek és a megugró szociális kiadások mellett. Ők ezért az államadósság kumulatív növekedését tekintik főmutatónak, és az általuk vizsgált válságmintában a válságot követő első három évben reálértéken és átlagosan 83 százalékkal nőtt ezeknek az országoknak az államadóssága.

Mi az MNB-ben végeztünk egy elemzést még 2009-ben a nemzetközi válságok tapasztalatairól. Ebben azt próbáltuk számszerűsíteni, hogy ilyen válságoknál a GDP-visszaesés mekkora szokott lenni, és ezt úgy határozzuk meg, hogy a válság előtti GDP-növekedés trendjét összehasonlítjuk a válság utáni trenddel, és ebből a konklúziónk az volt, hogy a válságot követő három évre a veszteség a válságok átlagában elérheti a GDP 25-40 százalékát. Tehát ezek voltak a kockázatok akkor, 2009-ben.

Másik fölvetés volt, hogy nem is volt szükség akkora hitelre, mert az nagyon megnövelte az adósságot. A kollegina azt mondta, hogy az ÁKK devizabetétje növelte az adósságot. Nos, önmagában szerintem ez hiba, a betét nem tud adósságot növelni, gondolom, aki számviteli gyakorlattal rendelkezik, az tudja, hogy nyilván a hitel a bruttó adósságot megnöveli, de a betét azt lecsökkenti, tehát a nettó adósság ilyen értelemben nem nő. Az más kérdés, hogy természetesen a piacok a bruttó adósságot is figyelemmel kísérik, mint ahogy azt is, hogy egy országnak mekkora a devizatartaléka, és ami bement a Nemzeti Bank devizabetétjébe, az megnövelte az ország devizatartalékát is, ilyen értelemben nyilvánvalóan kockázatokat csökkentő tényező volt. De ha megnézzük, hogy a CDS-felárak és a hozamok hogyan alakultak közvetlenül a megállapodás megkötése után december végéig, abból egyértelműen látható, hogy a piac – bár a bruttó adósság megnőtt – a kockázatot csökkentőnek értelmezte.

Azt is nagyon fontos látni, hogy a hitelmegállapodás megkötésének időpontjában a kilátások rendkívül bizonytalanok voltak. Ebben a pillanatban nagyon nehéz megítélni egy ilyen helyzetben, hogy meddig szükséges fedezni a finanszírozási igényeket, mikor tud Magyarország visszatérni a piacokra. Egy nagyon leegyszerűsített példát szoktam erre mondani, ha egy autóra valaki befizeti a casco biztosítást, akkor utólag nem szokta azt feleslegesnek minősíteni, ha éppen abban az évben nem történik baleset az autójával.

Tehát, ahogy Orbán miniszterelnök úr is mondta, egy ilyen megállapodás egyik oka, hogy védőhálót jelentsen az ország számára, elrettentő finanszírozási biztosítékot jelentsen az ország számára. Ilyen értelemben az összeg nagysága ezzel is összefüggésbe hozható. Egyébként az IMF és az Európai Unió nagyon részletes kimutatást készített arról, hogy az ő véleményük szerint miért ekkora összegre van szüksége az országnak. Gondolom, a kollégákat esetleg érdekelhetné ez a kimutatás is, amiben szerepelt az állam finanszírozási igénye, a bankrendszer esetleges finanszírozási igénye, mind a magyar, mind pedig a külföldi bankoké, hogyha netán a külföldi tulajdonosok nem állnának jót ezekért a bankokért, és

szerepelt ebben a Nemzeti Bank devizatartalékainak növelésére vonatkozó igény is. Tehát azt gondolom, ha valaki ezt az elemzést végignézi, akkor látja, hogy miért ekkora volt az összeg.

Néhány, itt felmerült kérdésre szeretnék választ adni. Miért az MNB elnöke hívta föl a valutaalapot telefonon? Nagyon egyszerű kérdés, azért, mert akkortájt a Nemzeti Bank elnöke volt megbízva, hogy képviselje az országot a Valutaalapban. Magyarul, a Nemzeti Bank elnöke volt a Valutaalaphoz az ország kormányzója – ez a hivatalos kifejezés –, tehát értelemszerűen csak a Nemzeti Bank elnöke hívhatta fel a Valutaalapot. Egyébként ezt úgy tette meg, hogy ezzel a miniszterelnök, a pénzügyminiszter és az ÁKK vezérigazgatója is egyetértett akkor ott, este a miniszterelnök dolgozószobájában.

Amikor itt a hitel felhasználásáról beszélünk, akkor világossá kell tennünk, hogy a felhasználás nem csak az, hogy kifizetünk belőle, hanem az is felhasználás, hogy tartalékba tesszük. Tehát szerintem félreértelmezi az Állami Számvevőszék a felhasználás definícióját. Ha arról van szó, hogy a betét és a hitel között van egy kamatkülönbség, akkor azt kell mondjam, hogy hát igen, ilyen a bankrendszer. Tehát, ha fölvesz valaki egy középlejratú hitelt, és ezt kihelyezi rövid lejratú betétbe, akkor nem ugyanannyi pénzt szokott rá kapni. Gondolom, ezt nagyon nem kell magyarázni.

Ami az IMF hitelfeltételeit illeti, azt tanácsolom a kollégáknak, hogy menjenek fel az IMF honlapjára, és ott megtalálják, hogy minden ország pontosan ugyanolyan hitelfeltétellel vesz fel hitelt az IMF-től. Tehát ez nem egy magyar sajátosság, Magyarország sem rosszabb, sem jobb feltétellel vett fel hitelt a lejáratokat illetően, mint más országok. Erre azt kell mondanom, én is úgy gondolom, hogy 2008-2014 között hat év van, tehát a végső lejárat hat év volt, de úgy gondolom, a három hónapos hitelnél ez jobb, vagy nem felvett hitelnél szintén jobb.

Köszönöm szépen, most ennyi, ha további kérdés van, akkor szívesen állok rendelkezésre.

ELNÖK: Pénzügyminiszter úr, parancsoljon! Aki egyszer viselte ezt a rangot, annak kijár ez a cím, még akkor is, ha jelenleg nem viseli. Parancsoljon, képviselő úr!

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Köszönöm a szót. Tisztelt Bizottság! Tisztelt Elnök Úr! Néhány idézettel szeretnék kezdeni. Az első idézet elnök úrtól származik: „Számomra különösen elgondolkodtató, ha a képviselőtársaim kézhez veszik az Állami Számvevőszéknek a központi költségvetés eladósodásáról nemrég közölt, augusztusban közölt jelentését, akkor ebben a jelentésben olvasható egy érdekes mondat. Az Állami Számvevőszék szerint az ÁKK-ra alapozva 2008-ban nem kellett olyan nagy sürgősséggel megkötni ezt az ominózus IMF-megállapodást, mert az Állami Számvevőszék megfogalmazása szerint a központi költségvetés akkori adóssághelyzete ezt nem tette indokolttá.” Elnök úr a parlament plenáris ülésén szó szerint ezt mondta, ez a jegyzőkönyvi idézet.

Azért kezdem ezzel az idézettel, mert amit elnök úr ma felolvasott a Számvevőszék jelentéséből, az nem ugyanez, és akkor felolvasnám ezt is: „Az IMF-hitellel kapcsolatos szándéknyilatkozat aláírására úgy került sor, hogy annak lehívható összegére, valamint a felhasználására vonatkozóan konkrét tervek nem, csak kijelölt gazdaságpolitikai célok voltak. Az ÁKK Zrt. álláspontja szerint az államadósság-kezelés igénye nem indokolta az IMF-hitel ilyen gyors felvételét. Az IMF-hitelrészletek lehívásának időpontja és felhasználása alapján ezt az ellenőrzésünk is alátámasztja.” Ezt olvasta fel ma itt a bizottságban, elnök úr.

Ami miatt ezt szóba hozom, az a következő. Elnök úr a parlamentben vagy tévedésből, vagy szándékosan egy más tényről állított, mint ami az Állami Számvevőszék megállapításaiban szerepel. Azért tartom fontosnak ezt hangsúlyozni, mert elnök úr a parlamentben – és ezt követően a Fidesz teljes kommunikációs stratégiájában láthatóan – az

IMF-megállapodás megkötésének gyorsaságáról szólt. Az Állami Számvevőszék erre nézve semminemű megállapítást nem tett az írásában. Az Állami Számvevőszék azt mondja, hogy az adósságkezelés igénye nem indokolta az IMF-hitel ilyen gyors felvételét. De ezt nem is állította senki, már megbocsássanak. Legalábbis a régi kormányzat részéről, az MNB részéről sem mondta azt senki, hogy az IMF-hitel igénybevételét az államadósság-kezelés igénye indokolta volna.

Azért tartottam fontosnak ezt megemlíteni, mert azt gondolom, elég nyilvánvaló, hogy nem szakmai, hanem politikai vitán vagyunk. Mert elnök úr mondta, hogy a politikum felé fogunk haladni.

ELNÖK: Legfeljebb szemantikai, ahogy elnézem, de majd utána megvitatjuk.

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Nem, ez tartalmi, elnök úr. Ha ez önnek szemantikai, akkor még egyszer el fogom mondani az idézeteket, elnök úr. Ugyanis rendkívül fontos kérdéstről van szó szerintem. Ugyanis két teljesen más döntés szerepel az Állami Számvevőszék megállapításában és az ön állításában. Az egyik döntés az, amiről MNB-elnök úr az imént szólt, hogy miért volt szükség akkor, az akkori helyzetben, az akkori döntéshozók teljes egyetértésével az Európai Unióhoz és az IMF-hez fordulni. Mert itt érdekes módon, valami rejtélyes okból csak az IMF szerepel minden megközelítésben, a Számvevőszék is hajlamos a jelentésében csak az IMF-ről szólni, és viszonylag szőrmentén beszél az Európai Unióval kötött megállapodásról, illetve az abból igénybe vett összeg felhasználásáról. Említi, de meglehetősen szűkszavúan. Ezért azt gondolom, erről érdemes szólni.

Akkor ott, azon az októberi estén valamennyi jelen lévő állami vezető, valamennyi jelen lévő felelős beosztású ember egyetértett azzal, hogy három ok miatt Magyarországnak szüksége van arra, hogy segítséget kérjen. Az első ok az volt, ami itt elnök úr pontosítása után egyértelművé vált, hogy aznap délelőtt az Államadósság Kezelő Központ tudott eladni állampapírt, de délután teljes mértékben megszűnt a magyar állampapírok iránti igény, kereslet, érdeklődés. A második ok, hogy a tőzsdezárást megelőzően tíz perccel egy meglehetősen sajátos tranzakció eredményeképpen olyan módon sikerült az OTP-részvény értékét a tőzsdén beállítani, hogy az mintegy 14,5 százalékkal csökkent értéket mutatott a nyitóárhoz képest. A harmadik ok pedig, hogy a forint árfolyamával kapcsolatban is egy elég világos spekuláció vált nyilvánvalóvá a piaci szereplők lényegében mindegyike számára aznap délután. Ezért aznap délutántól folyamatosan ezen kérdések értékelésére az arra illetékesek meghívást kaptak, és megpróbáltuk értékelni a folyamatot.

Ennek eredményeképpen késő este született az az elhatározás, ahogyan elnök úr itt elmondta, az arra illetékesek teljes egyetértésével, és nagyon fontosnak tartom, hogy az Államadósság Kezelő Központ vezérigazgatója a döntésben mindvégig részt vett, mindvégig egyetértett ezzel a döntéssorozattal. Sőt szükségesnek is tartotta, hiszen – őt idézem most – azt mondta: ilyen folyamatok a világban három napig szoktak tartani, és a harmadik nap végére felét vagy negyedét éri az adott ország pénze. Ezt ő mondta akkor abban a szobában, akit nem lehet azzal vádolni, hogy baloldali elfogult ember lenne, hiszen a mostani kormány igen magas beosztásba helyezte azt követően, hogy a kormányváltás után már nem az Államadósság Kezelő Központot vezette, és akinek a tevékenységével egyébként személy szerint szakmailag teljes mértékben meg voltam elégedve. Ezt mutatja az is, hogy a mi kormányzati időszakunkban magas állami kitüntetésben is részesült.

Ezért volt szükséges tehát, ezen három ok miatt akkor este a kormány részéről az Európai Unióhoz fordulni, és az akkori érvényes jogrend szerint a bankelnök pedig az IMF-hez fordult. Mindkét szervezet részéről 24 órán belüli visszajelzés érkezett, és így indultak meg akkor a tárgyalások. De hangsúlyosan fontosnak tartok még egy körülményt

megemlíteni. Az akkori döntésnek az is része volt, hogy másnap reggel, a tőzsdenyitást megelőzően tartunk sajtótájékoztatót erről az aznap este született döntésről. És ez azért volt fontos, mert senki nem tudta akkor megítélni, hogy az OTP-részvény ellen, illetve a forint ellen akkor még – úgy mondom – folyamatban lévő spekuláció milyen eredményt fog a következő nap hozni. Azaz nem tudtuk megítélni, hogy mennyire fog elértéktelenedni egyik vagy másik. A másnap reggeli bejelentés, önmagában a nemzetközi szervezetekkel történő kapcsolatfelvétel tényének bejelentése csillapítólag hatott ezen piaci folyamatokra, és a későbbiek során megadta a megoldását annak, hogy az elnök úr által említett negatív folyamatok elkerülhetők legyenek.

Hogy ezt a periódust szakmailag mások is hasonlóképpen értékelik, ezért ismét szeretnék néhány idézetet mondani. „Ilyen körülmények között – mármint az akkori, őszi körülmények között – a makrogazdasági folyamatok előre jelezhetősége nagymértékben bizonytalanná vált, a nemzetközi szervezetek prognózisai rövid időn belül jelentősen átalakultak, a kormány a folyamatosan változó nemzetközi, pénzügyi és reálgazdasági környezethez alkalmazkodva többször módosította a 2009. évi költségvetésre vonatkozó javaslatait. A 2008. december 15-én elfogadott költségvetés, illetve az azt tükröző 2008. évi konvergenciaprogram alapját képező makrogazdasági pálya az Európai Bizottság és az IMF aktuális előrejelzéseit figyelembe véve készült. A világgazdaságot akkor jellemző folyamatok alapján a magyar gazdaság egy százalék körüli visszaesése volt valószínűsíthető. 2009 legfontosabb reálgazdasági folyamatai az így kialakított költségvetésben jelzettekhez képest eltérően, azoknál kedvezőtlenebbül alakultak. Ennek alapvető oka az volt, hogy a globális gazdasági válság mélyebbnek bizonyult a 2008. év végén előre láthatónál. Az államháztartás finanszírozása, a forint árfolyamának stabilizálása, illetve a pénzügyi rendszer működése csak a nemzetközi szervezetek hiteivel volt biztosítható, a hitelcsomag kivédhetővé tette a legsúlyosabb csapásokat.” Az idézet az Orbán-kormány parlament elé került zárszámadási jelentéséből szó szerinti idézet.

Szeretném a továbbiakban a Számvevőszék megállapításainak egyik-másik elemét itt értékelni. A Számvevőszék megállapításaiban elég sajtóságnak tartom, hogy az adóssággal kapcsolatos kérdések nem viszonyszám szintjén kerülnek megállapításra. Elnök úr itt néhány adatot az imént a jelenlegi időszak és a 2008-as időszak összevetésében ismertetett, ő is a bruttó hazai termékhez viszonyított értékeket mondta. Ha így nézzük a számsort, akkor azt lehet megállapítani, hogy a GDP-arányos adósság az egész időszak alatt – beleértve a Fidesz-kormány első évét is – az eurózóna átlagának felelt meg, és nem sokkal tért el az európai uniós átlagtól. Ha 2000-től 2011-ig megnézzük, akkor ezek a számok ezt tükrözik, amelyeket az imént mondtam.

Úgy gondolom, helyesebb lett volna, ha ez is vizsgálat tárgyává kerül, mint ahogy helyesebb lett volna az is, hogy ha az Állami Számvevőszék jelentésében az Államadósság Kezelő Központ által többszörösen kért azon makrogazdasági körülményekre is figyelemmel vannak, amelyek a 2008. őszi időszakot jellemezték. Az Állami Számvevőszék jelentése erre összesen másfél sort áldoz, ezért azt gondolom, semmiképpen nem tekinthető az adott időszak korrekt gazdaságpolitikai értékelésének vagy bemutatásának, ami részükről ebben a kérdésben megemlítésre kerül ebben a bizonyos jelentésben.

A konkrét, elnök úr által most pontosan idézett tétellel kapcsolatban – hiszen ez volt a bizottsági ülés összehívásának a célja – szeretnék néhány további megállapítást is tenni. Ha valaki az ország sorsáért felelősséggel viseltetik, és a körülményeket kellően ismerve értékeli, akkor meggyőződésem szerint ez a bizonyos kiragadott megállapítás vagy mondatrész semmiképpen nem lehet alapja egy adott döntés körülményei körültekintő értékelésének. Azért gondolom, hogy így van, mert a 2008. október 9-ei, csütörtöki időszak több más olyan döntést is hozott, amely döntésekről ez a jelentés lényegében megfelelnek és nem minősíti,

noha ennek vannak az államadósság-kezeléssel összefüggésben érdemi hatásai, minimum a kamatszintekre például.

Azzal, hogy Magyarország 2008-ban lényegében 7 milliárd euróhoz jutott hozzá, hiszen csak az IMF-fel foglalkozik, és nem foglalkozik az EU-tól igénybe vett 2 milliárd euróval, ezért fontos, hogy 7 milliárd euróhoz jutott hozzá. Ez azt jelentette, hogy abban az időszakban, amikor nem volt sem likviditás a piacon, sem a magyar bankok nem tudtak devizához jutni, sem a magyar költségvetés finanszírozásához nem lehetett pénzforráshoz jutni, akkor ebből a pénzből ezeket a kérdéseket meglehetősen költségszinten, de meg lehetett oldani ebben az időszakban. Ilyen módon még a következő intézkedések történtek azon túl, hogy a megállapodás bejelentésre került, majd pedig néhány hetes tárgyalás után az illetékes szervezetek elfogadták a magyar szándéklevelet, és ennek eredményeképpen hatályba is lépett.

Az Államadósság Kezelő Központ bejelentette, hogy 200 milliárd forinttal csökkenti az államkötvények 2008. évi kibocsátását – október, november és december hónapra vonatkozott ez a döntésük –, az államkötvény-aukciókon a meghirdetett mennyiségeket 40-50 százalékkal mérsékli, a korábbinál gyakrabban rendez likviditási diszkontkincstárjegy-aukciót, és a hathetes futamidejű kincstárjegyek mellett hosszabbakat is értékesíteni fog. Az MNB ezzel párhuzamosan megállapodást kötött az EKB-val eurólikviditást nyújtó eszközeinek támogatásáról, az EKB repoművelet formájában 5 millió euró értékhatárig euróhitel-felvételre biztosít lehetőséget az MNB-nek. Bejelentés történt arról, hogy 103 milliárd forinttal mérsékeljük a 2008. évi hiányt, így 3,8 százalék helyett az akkori döntés eredményeképpen 3,4 százalékos hiánycélt tűztünk ki. Az adócsökkentés elhalasztásával, további kiadáscsökkentő intézkedésekkel az ország megteremti a feltételeit annak, hogy 2009-re az államháztartás hiánya tovább mérséklődjön a benyújtott költségvetés átírásával, amelyben a hiány a 3,2 százalék helyett 3 százalék alattira volt tervezve 2009-ben.

Vagyis ebben az időszakban nagyon rövid időn belül erőteljes és hatékony intézkedések születtek egyrészt a finanszírozási háttér biztosítására, másrészt a finanszírozási igény csökkentésére. Növeltük a rendelkezésre álló pénz mennyiségét és csökkentettük a pénzigényt. Erre azért volt szükség, mert hirtelen kiszáradt az állampapírpiac, és megindult a tőkekivonás. Erőteljes eladási nyomás volt az állampapírpiacra, ennek a számairól elnök úr az imént szólt, és nem lehet tudni, hogy ez milyen mértéket fog elérni a későbbiek során. Miután ebben az időszakban az egész világban, Európában és Magyarországon is jellemző volt, hogy a befektetőket ilyenkor a pánik mozgatja, nem pedig a racionalitás, csak úgy lehetett megállítani a veszélyes folyamatokat, ha a kormány minden területen erőt tud felmutatni. Az IMF és az EU által néhány hét alatt biztosított 7 milliárd euró ennek az erőnek egy eleme volt, és ugyancsak ilyen erőt képviseltek az általam már imént megemlített MNB-, illetve kormányintézkedések is.

Úgy gondolom, ha az ÁSZ figyelembe vette volna az Államadósság Kezelő Központ ezen időszakról, a válság hatásairól még itt, ennek a jelentésnek a mellékletében szereplő levélben is leírt megállapításait, akkor lényegesen reálisabb, valósághűbb kép alakulhatott volna ki az adott periódusban a döntéshozatal körülményeiről.

Szeretnék azzal a kérdéssel is foglalkozni, amely már nem az én miniszteri időszakomat érintette, de tekintettel arra, hogy itt a Számvevőszék részéről elhangzott a 2009. nyári devizakötvény-kibocsátással kapcsolatos kritika, hogy meglehetősen sematikus vagy egysíkú az a szemlélet, amely azt mondja, hogy ha volt Magyarországnak elég pénze, akkor nem kellett volna kimenni a piacra, és nem kellett volna devizakötvényt kibocsátani. Azt mondják, hogy az IMF-től meglévő pénz alacsonyabb kamattal állt rendelkezésre, és azt a pénzt még nem költötte akkor el az ország. A 2009-es nyári devizakötvény-kibocsátásnak természetesen nem az volt a szándéka és nem az volt a célja, hogy ilyen jellegű, azonnali finanszírozási forrást teremtsen, hanem az volt a célja, hogy immáron Magyarország is – mint

ahogyan más országok – ki mer menni a piacra, mer ilyen kötvénykibocsátást hirdetni, és ennek a kötvénykibocsátásnak a sikere egyfajta módon visszaigazolta és megerősítette azt, hogy a Magyarországgal szembeni bizalom immáron visszatért.

Érintették ezzel a bizonyos ősszel lehívott IMF-összeggel kapcsolatban azt a körülményt, hogy ezt feleslegesnek tartották vagy nem tartották megfelelőnek. Ennek a legnagyobb összege az úgynevezett bankmentő csomagra dedikált tételt jelenti. Ezzel kapcsolatban szeretnék az akkori időszakból néhány dolgot ismét visszaidézni. A magyar költségvetés szabályai szerint úgy lehetett a parlamentben előterjeszteni a – most egyszerűsítve – bankmentésre vonatkozó törvényjavaslatot, és a parlament úgy szavazhatta meg, ha ennek a forrásairól is rendelkezés történik. A forrásairól pedig nem lehetett másként rendelkezni, mint az IMF-től lehívott forrásból.

Ezt a törvényt a magyar parlament 2008. december 15-én fogadta el. Az tényhelyzet, hogy tényleges, bankkal kötött szerződések csak 2009-ben kötöttek. Értelemszerűen, hiszen ha egyszer a törvény december 15-én kerül elfogadásra, addig egyrészt senkinek felhatalmazása nem volt Magyarországon arra nézve, hogy ennek a forrásnak a felhasználásáról tárgyaljon, mivel a parlament által elfogadott szöveg csak akkor vált ismertté, amikor a parlament megszavazta, másrészt ezzel párhuzamosan nekünk volt még egy feladatunk, és ezt jegybankelnök úrral közösen azokban a hetekben igyekeztünk megvalósítani. Nevezetesen, hogy azt az európai elvet, ami azokban a hetekben alakult csak ki, hiszen nem volt korábban ilyen döntés Európában, hogy az anyabankok felelősek leányaikért, az anyabankokért pedig a honosságuk szerinti ország kormánya vállal felelőséget. Ezt az elvet kimondta a pénzügyminiszterek tanácsa azokban a hetekben, és ezt követően lényegében valamennyi Magyarországon bankkal rendelkező anyabank vezetőivel olyan tárgyalásokat folytattunk le – részben a jegybank, részben pedig a Pénzügyminisztérium –, amelyek eredményeképpen ezt az európai döntést ők személy szerint is megerősítették. Ezt követően maradt nekünk az a feladat, hogy az ilyen „anyával” nem rendelkező magyarországi pénzintézeteknek, ha szükséges, akkor álljon rendelkezésre forrás a megsegítésükre. Na, ezt teremtette meg az a bizonyos december 15-én elfogadott törvény, és miközben más országokban a következő akciók zajlottak le: az Egyesült Államokban 700 milliárd dollárt fordítottak a bankok megsegítésére, Nagy-Britanniában 500 milliárd fontos segélycsomagot fogadtak el, a francia kormány 360 milliárd euróról, Ausztria 100 milliárd euróról, Németország 470 milliárd euróról döntött ebben az időszakban.

Mi a december 15-én elfogadott törvényünkkel megteremtettük annak lehetőségét, hogy a 2009-es megállapodásokkal három, Magyarországon székhellyel rendelkező és alapvetően magyar tulajdonban lévő pénzintézetnek, ha szükséges, akkor segítséget tudjunk nyújtani, ezek a megállapodások akkoriban megkötöttek. De hogy mennyire nem volt rossz ez a törvény és ez a döntés, azt egy mai előterjesztés is igazolja, hiszen a költségvetési bizottság ma délelőtt 9 óra 30 perckor elfogadta és a plenáris ülés elé terjesztette a pénzügyi közvetítőrendszer stabilitásának erősítéséről szóló 2008. évi CIV. törvény azon módosítási javaslatát, amely az Európai Bizottság State aid SA. 35145 – Hungary számú határozatában meghosszabbította a bankokra vonatkozó állami támogatási szabályokat, és további fél évig lehetővé válik – ha elfogadja az Országgyűlés a törvénynek ezen módosítását –, hogy a Magyarországon székhellyel rendelkező bankok esetében ilyenfajta segítséget nyújtson a magyar kormány.

Ezért azt gondolom, hogy semmilyen módon nem fogadható el az az álláspont, hogy a 2008 őszen lehívott IMF-hitelrészlet egy fölösleges és indokolatlan hívás lett volna. Természetesen abban egyetértés van közöttünk, hogy az államadósság-kezelés igénye nem indokolta ezen hitelrészlet hívását, de nem is állítottuk sohasem, hogy az államadósság-kezelés céljából hívtuk volna le ezt a hitelrészletet. Most megindokoltam, hogy a bankok megsegítése céljából miért kellett ezen hitelrészletek egy részét később fölhasználni és

lehívni. Önmagában pedig, hogy akkor a jegybanknál került elhelyezésre ez a bizonyos, közel 5 milliárd eurónyi összeg, azt eredményezte, hogy a későbbiek során egy egészen megváltozó klímában lehetett immár az állampapírpiacon kereskedni. Azt eredményezte, hogy megállt a forint elleni spekuláció, azt eredményezte, hogy megállt az OTP-részvénnyel szembeni spekuláció, és azt eredményezte, hogy néhány hónapon belül sikerült azt is megtudni, hogy ezen spekulációs folyamatok mögött kik és milyen szándékkal álltak, és sikerült azt is elérni, hogy azok a közvetlen szereplői ezen folyamatoknak, akik ilyen sok kárt okoztak nekünk, a későbbiek során ezt a tevékenységüket ne folytathassák.

Végezetül pedig szeretném azt mondani, hogy ha arról vitatkozunk, ami az elnök úr által a számvevőszéki jelentésből idézett mondat, akkor erről egyértelműen az az álláspontom személy szerint, hogy az adósságkezelés igénye nem indokolta című bekezdésben nincs vita közöttünk, mert nem ezért lett lehívva, ha viszont másról vitatkozunk, akkor vitatkozunk másról. Meggyőződésünk szerint, ha Magyarország akkor és olyan gyorsan nem fordul az Európai Unióhoz és az IMF-hez, akkor ez a fajta válság, ami akkor rendkívül gyorsan és rendkívüli erővel tört be Magyarországra, beláthatatlan következményekkel járt volna, és – ezen következményekről elnök úr az imént szólt – bizonyos számítások alapján ezekhez a következményekhez képest sokkal szolidabb mértékű, a következő években egy stabilizációs folyamattal megoldható problémával kellett ezt követően szembenéznünk.

Éppen ezért kérem, hogy ezen kereteken belül maradván nézzük tovább ezeket a folyamatokat, és meg vagyok arról győződve, hogy a 2008-as IMF-es tárgyalások tapasztalatai a mostani IMF-tárgyalásoknál is hasznosíthatók. A legfontosabb tapasztalat pedig az, hogy az IMF akkor viszi döntéshozói elé egy ország kérését, ha hiteles gazdaságpolitikai pályát tud az adott ország produkálni az IMF számára. Az Európai Unió akkor visz az európai biztosok kollégiuma elé egy adott országgal kapcsolatos kérdést, ha az adott ország tudja tartani a hiteles gazdaságpolitikai pálya követelményeit. A magyar kormánynak ezt kell most letennie az asztalra.

Még egy kérdés, mert elnök úr a mai hozzászólásában ezt is részben érintette. Az akkori magyar kormány az adott jogszabályok szerint azonnal biztosította a teljes nyilvánosság számára a szándéklevél megismerését. Az adott jogszabályi környezet pedig a következőt jelentette: az IMF igazgatótanácsa, amikor tárgyalta, azt követően egy órával a Pénzügyminisztérium honlapján kint volt a szándéklevél. Ezután – miután negyedéves felülvizsgálatok voltak – a negyedéves felülvizsgálatok szövegszerű megállapításait az én szobámban valamennyi frakcióvezetővel megismerttettem. Valamennyi frakcióvezető elolvashatta, megismerhette. Ilyen módon tehát a parlamenti pártok teljes mértékben be voltak vonva azokba a folyamatokba, amely ezen tárgyalásoknak akár a hátterét is jelenthette adott időszakban. Tehát úgy gondolom, mi az adott jogszabályi körülmények között éltünk a teljes nyilvánosság lehetőségével. Ezt kérjük a jelenlegi kormányzattól is, azaz amikor ez a gazdaságpolitikai pálya ismertté válik, akkor ezt tegyék meg, hogy ismertetik a parlamenti pártokkal és a nyilvánossággal is.

Elnök úr azon kérdésére is szeretnék válaszolni, ami arról szólt, hogy milyen intézkedések, s a többi. Ha elnök úr elolvasta, akkor pontosan tudja, hogy nem a 2009-ben megvalósított intézkedések szerepeltek a 2008-as szándéklevélben. A 2008-as szándéklevélben az akkori gazdaságpolitikai pályával összhangban szükségesnek tartott intézkedések szerepeltek. Ahogy azt mondtam, november közepétől kezdve ez teljesen nyilvános volt mindenki számára, a benyújtott költségvetés módosítása, amit én nyújtattam be az Országgyűléshez, ezzel összhangban történt, az ilyen módon átszámolt makropálya hatásai kerültek az Országgyűléshez módosító indítvány formájában előterjesztésre, és az Országgyűlés ezt még további módosító indítványokkal korrigálva hozott döntést a 2009-es költségvetésről. 2009-ben az általam már az imént, az Orbán-kormány előterjesztéséből idézetteknek megfelelően másként alakuló növekedési lehetőségek tették azt szükségessé,

hogy későbbi időpontban bizonyos más döntések is megszülessenek. Ezek azonban mind olyan döntések voltak, amelyek a fenntartható egyensúly érdekében szükségesnek ítélt kiadáscsökkentő döntéseket jelentették.

Azt tudom tehát mondani, hogy novemberben sem elnök úr, sem jómagam nem voltunk olyan ismeretek birtokában, amelyek alapján láthattuk volna, hogy 2009 márciusában vagy éppen júniusában milyen döntéseket kell még annak érdekében hozni, hogy ez a bizonyos hiteles gazdaságpolitikai pálya teljesíthető legyen, hiszen az Európai Bizottság őszi előrejelzése lényegesen kedvezőbb makrogazdasági folyamatokat mutatott, mint a 2009. tavaszi előrejelzése a Bizottságnak. Nem csak Magyarország esetében, hanem az Európai Unió valamennyi tagállama esetében igaz ez a megállapítás, és Magyarország 2009-ben is – függetlenül attól, hogy akkor én már akkor nem voltam pénzügyminiszter – alkalmazkodott ehhez a bizonyos fenntartható gazdaságpolitikai pálya követelményeihez, és ezért hozott később olyan intézkedéseket az akkori parlament, amely intézkedések közül – ismereteim szerint – egy kivételével egy sincs megváltoztatva mind a mai napig. Amit szoktak hangoztatni, azok mind-mind a mai napig hatályban vannak. Ha azok oly mértékben rossznak bizonyultak volna, mint amilyen mértékben önök ezt rossznak mondják időnként, akkor – volt két évük rá – meg kellett volna változtatni ezen intézkedéseket, de ezt nem tették, tehát nyilvánvalóan önök is úgy látják, hogy a jelenlegi gazdasági körülmények között ezen intézkedések rögtön és gyorsan vissza nem csinálhatók.

Csak hozzá kell tennem, hogy az akkori szándéklevélben éppen az igazságosság jegyében a 13. havi nyugdíjjal kapcsolatban nem annak megszüntetése, hanem a 13. havi nyugdíj 80 ezer forint fölötti részének a felfüggesztése szerepelt. Hozzá kell tennem, hogy a későbbiek során más döntés született ezzel kapcsolatban, de még egyszer mondom, nagyon sok olyan körülmény volt, ami csak 2009-ben vált ismertté mindannyiunk számára, és 2008 novemberében még nem volt ismert sem a magyarországi szereplők számára, sem pedig a későbbi szereplők számára.

Befejezésül egyetlen mondatot szeretnék mondani. 2008 októberében, amikor ezek a nagyon durva, Magyarországot érintő válságjelek bekövetkeztek, akkor politikai hovatarozástól függetlenül szakmai körökből a magyar kormány arra, hogy nemzetközi segítséget kért az Európai Uniótól és az IMF-től, nem kapott kritikát. Sőt tovább kell mennem, úgy gondolom, hogy magát a gyors intézkedést csak politikai támadás érte, szakmai támadás sehonnan sem érte. Ezt alátámasztja az is, hogy most, négy évvel az eseményeket követően szakmai alapon ma is ilyen vélemények vannak a nemzetközi megítélésben az akkori magyar döntésekről és intézkedésekről. Úgy vélem tehát, hogy ha elszakadunk attól, hogy milyen gyorsan kötött megállapodás és milyen gyorsan vett igénybe Magyarország IMF-hitelt, elmondtam, hogy miért volt igénybe véve az IMF-hitelnek az az első részlete 2008-ban, akkor szakmai kereteken belül maradva meggyőződésem szerint egy lényegesen konszolidáltabb és kevésbé konfrontatív beszélgetés is folytatható, semmint ahogy ez a dolog bizonyos sajtómegnyilvánulásokból látszik.

Köszönöm a figyelmet.

Kérdések, hozzászólások, reflexiók

ELNÖK: Tisztelt Meghívottak! Tisztelt Bizottsági Tagok! Azt javasolnám, hogy úgy haladjunk, hogy most van lehetőség kérdések feltételére, azt követően még egy véleménykört nyilvánvalóan meg fogok nyitni. Mindegyikre lehet reagálni menet közben. A levezető elnök ilyenkor nehéz helyzetben van, én most először szeretnék feltenni két-három kérdést, utána levezető elnökként szeretnék viselkedni végig a bizottsági vitaszakaszban, kivéve nyilvánvalóan majd a megállapításokat. Ha gondolják, minden alkalommal rögtön lehetővé teszem a reakciót, ha azt jelzik nekem, hogy inkább megvárják a következő kérdést, akkor továbblépünk.

Először Veres pénzügyminiszter urat szeretném kérdezni arról, hogy akkor ezek szerint 2008-ban – ha jól értem – a kormány nem vállalt nyugdíj- és bércsökkenést az IMF-megállapodás keretében. Vagy ha vállalt, akkor erről nem nagyon tájékoztatta a nyilvánosságot, mert Lendvai Ildikó frakcióvezető asszony – itt van nálam egy sajtószemle, én is készültem azért valamennyire – október 28-án még azt mondta: „pont az IMF-program az, ami lehetővé teszi, hogy a nyugdíjrendszerben a 13. havi nyugdíjat meg lehessen őrizni. Egészen pontosan idézem, ő azt mondta, hogy az IMF-program biztosítja azt, hogy a közsférában a munkahelyeket meg lehet őrizni, a közsférában a munkahelyek biztonsága többet ér, mint a béremelés, és a nyugdíjrendszerben pedig többet ér a biztonság és a 13. havi nyugdíj megőrzése, mint a még oly fontos részletszabályok változatlanlansága.” Mikor került szóba először az IMF-tárgyalásokon a nyugdíjcsökkentés és a bércsökkenés, és ezt mikor vállalták – azt tudjuk, hogy mikor léptették életbe, de mikor vállalták – ezt az IMF irányába?

Simor András elnök urat arról szeretném kérdezni, hogy ha jól láttam, akkor most abban van egyfajta egyetértés közöttünk – legalábbis pénzügyminiszter úrral mindenképpen –, hogy az IMF-hitel gyors felvételét az államadósság-kezelés igénye nem indokolta. Ezt az is alátámasztja, hogy az első részletet csak a Nemzeti Bank devizatartalékának az emelésére, valamint bankmentő csomagra használták fel. Az első hiteltörlesztésre a lehívásokból 2009 márciusában kerül sor. Azt szeretném kérdezni elnök úrtól, hogy ennek megfelelően gondolkodott-e már – főleg, ha 2008 elejétől lehetett látni kedvezőtlen folyamatokat az állampapírpiacra –, gondolkodott-e az MNB azon, hogy milyen más eszközökkel tudja növelni a devizatartalékát, esetleg növelni a bankrendszer biztosítékát. Dolgozott-e ki erre programot, volt-e elképzelése, tett-e lépéseket például az EKB irányába már korábban valamilyen hitelkeret lehívására, vagy ez csak ezzel az IMF-hitellel lépett megvalósulási szakaszba?

Mindkettőjüktől szeretnék kérdezni egy dolgot. Azt látjuk, hogy ezek szerint 2008 novemberében még más makropályát terveztek, mint 2009-ben. 2009-ben drasztikus megszorítások léptek életbe a költségvetésben, akkor volt a nyugdíj- és a bércsökkenés, adóemelés a személyi jövedelemadó tekintetében. Kérdezem, hogy önök szerint ezeknek a lépéseknek az a hatása, amely a ciklikus hatást erősítette a költségvetési politikában, mert a költségvetési politika nem anticiklikus volt ekkor, hanem ráerősített a recesszív hatásra. Ez hozzájárult-e ahhoz, hogy 2009-ben példátlanul alacsony volt a gazdasági növekedés Magyarországon? Véleményük szerint ez hozzájárult-e vagy sem.

Nekem ezek lennének a kérdéseim. Óhajtanak-e most reagálni, vagy tovább adhatom a szót? *(Jelzésre.)* Pénzügyminiszter úr, parancsoljon!

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Az első kérdésre a válaszom a következő. Nyilvános információkról van szó, elnök úr. Föl kell menni az MNB honlapjára mindenkinek, aki ezt tudni akarja, hiszen a Pénzügyminisztérium honlapját megszüntette az új kormány, ebből következően nem lehet a Pénzügyminisztérium honlapján föllelni, noha mi föltettük annak idején a honlapra az összes olyan megállapodást, amely a nemzetközi szervezetekkel kötött, ahogyan fogalmaztam, az alap szándéklevél, utána negyedévenként. Ebből következően, ha azt megnézik, abból látni fogják azt, amit ön kérdezett. Miután nem volt eltitkolva senki elől sem, ezért ön is tudhatja, és mindenki más is tudhatja.

Ezért azt tudom mondani önnek...

ELNÖK: Tudja, hogy mikor vállalták, pénzügyminiszter úr? Tehát mikor vállalták a nyugdíj- és a bércsökkenést?

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Még egyszer mondom, nincs ilyen, uram.

ELNÖK: Akkor nem kérte az IMF?

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Elmondtam azt, hogy mit vállaltunk. Azt vállaltuk, hogy egy megfelelő gazdaságpolitikai pálya születik, amelyet elfogadnak a szakértők, és ez átdolgozásra kerül természetesen, annak függvényében, hogy hogyan ítélte meg az Európai Bizottság az európai növekedést és egyéb feltételeit. Mint ismert, az Európai Bizottság két időpontban teszi közzé becslését. Van egy novemberi, és egy ehhez képest hat hónapos késedelemmel közzétett becslése. A novemberi becslés alapján csináltuk a mi 2009-es költségvetésünk kereteit. Ekkor mínusz 1 százalék volt Magyarország esetében a gazdasági növekedésként számba vehető mérőszáma az Európai Bizottságnak, és ezt követően, ahogyan ismertté váltak azok az adatok, hogy Németország mennyivel rosszabb növekedést fog produkálni 2009-ben, és Magyarország függősége akkor is – és most is – rendkívül erős volt Németországtól, váltak ismertté azok a körülmények, amelyeknek hatására módosítani kellett a költségvetési kereteket. Éppen ezért, tessék megnézni a negyedéves papírokat, a negyedéves papírok ezt mutatni fogják. Miután ez nem volt tárgya a mai meghívásunknak, nálam nyilvánvalóan nincs itt ilyen negyedéves papír, de még egyszer mondom, a Nemzeti Bank honlapján mind a mai napig igénybe vehető és figyelembe vehető az, hogy milyen jellegű volt az azt követő negyedéves visszatérések tartalma.

Egyébként frakcióvezető asszony nagyon helyesen beszélt erről, amit ön most idézett, az teljesen pontos volt, hiszen 2008 októberében a magyar kormány azt a szándéknyilatkozatot írta alá, amelyben nem megszünteti, hanem 80 ezer forintos értékhatárig megőrzi a 13. havi nyugdíjat. Akkor azt hittük, hogy ez megtehető. Ebből következően frakcióvezető asszony pontosan beszélt. Arról is pontosan beszélt, hogy a közsférában a munkahelyek megőrzése, azaz hogy ne kelljen tovább csökkenteni a közsférában foglalkoztatottak számát – ne felejtsek el, hogy az azt megelőző időszakban jelentősen csökkent a közsférában foglalkoztatottak létszáma –, tehát a munkahelyek megőrzése szintén fontos szempont, és ezért is szerepelt az ő nyilatkozatában.

Köszönöm szépen, ennyi lett volna a reagálásom a nekem föltett kérdésre.

ELNÖK: Elnök úr, parancsoljon!

SIMOR ANDRÁS elnök (Magyar Nemzeti Bank): Az első kérdésre, ami a Nemzeti Bank, illetve az ország devizatartalékait illeti, fontos látni azt, hogy mik a devizatartalék forrásai, legalábbis elméletben. Ennek három forrása lehet. Az egyik lehetőség, hogy a Nemzeti Bank fölvesz devizahitelt a piacon, amit nem költ el, hanem elhelyezi tartalékban valamilyen elfogadható befektetési eszközökben. A másik lehetőség, hogy az állam elad devizát a Nemzeti Banknak – mert például az állam bocsát ki devizakötvényt, eladja a devizát a Nemzeti Banknak –, az állam fölhasználja a forintot, és a deviza ott marad a Nemzeti Banknál, növelve a devizatartalékát. A harmadik, hogy a Nemzeti Bank a piacon forintért vásárol devizát.

A három eszköz közül az első nem áll nyitva a Nemzeti Bank számára, mert van egy megállapodás a magyar állam képviselőivel – most nem tudom pontosan, hogy melyik minisztérium és a Nemzeti Bank között –, hogy a Nemzeti Bank önmaga nem megy ki a piacra, és nem vesz fel hitelt. Ennek nagyon egyszerű oka van, hogy ne versenyezzünk az állammal a hitelforrásokat. Az a megállapodás, hogy az Államadósság Kezelő Központ figyelembe veszi a Nemzeti Bank devizatartalék-igényét akkor, amikor saját maga dönt hitelkibocsátásról. Ahogy említettem a bevezetőmben, 2008 elejétől kezdve – emlékeim szerint, de lehet, hogy már 2007-től, majd megmondom, hogy mikortól – nem tudott kibocsátani vagy nem bocsátott ki az államadósság-kezelő devizakötvényt, ebből következően

plusz deviza nem áramlott a devizatartalékba. A Nemzeti Bank többször sürgette, hogy kerüljön sor devizakötvény-kibocsátásra, az Államadósság Kezelő Központ nem tartotta előnyösnek az év elején a piaci feltételeket, ezért nem került sor kibocsátásra, az év vége felé meg már nem nagyon lehetett kibocsátani.

Ennek megfelelően a Magyar Nemzeti Bank devizatartaléka alacsonyabb volt, mint amennyi az akkori piaci körülmények között szükséges lett volna. Hozzáteszem, hogy vásárolhatott volna devizát a Nemzeti Bank a piacon, ezt azonban olyan mennyiségben, ami alapvetően ezt a helyzetet megváltoztatta volna, nem tehette meg anélkül, hogy a forint árfolyama ezt ne érezte volna meg.

A másik: a makropályára vonatkoztatva itt szívesen közreadnék egy grafikont, ha érdeklő a képviselő urakat, hölgyeket, amely bemutatja azt, hogy hogyan alakultak Magyarország növekedésével kapcsolatos várakozások és a növekedés 2008 és 2009 között, a többi országgal összehasonlítva. *(Átad a képviselőknek néhány papírt.)* Ebből azt látjuk, hogy azok a várakozások, amelyek a világban voltak 2008 utolsó negyedében, illetve második felében, messzemenően nem tükrözték azt, hogy végül is mi következett be 2009-ben. A nemzetközi szervezetek durván 5-10 százalékkal becsülték felül a növekedést ahhoz képest, hogy milyen növekedés következett be 2009-ben. Ezt azért tartom fontosnak megállapítani, mert azt gondolom, látni kell azt, hogy hihetetlenül gyorsan romló piaci körülmények között kellett a jegybanknak akkor navigálnia.

Ami a költségvetés helyzetére vonatkozik, abban én nem vagyok illetékes, arról a pénzügyminiszter úrnak kell véleményt mondania, én csak egy dologra szeretném föl hívni a figyelmet. Volt egy közkeletű tévedés akkor, ami arról szólt, hogy ha recesszió van, akkor nagyobb hiány kell, nem pedig kisebb, és ez a tankönyvek szintjén igaz is. Csak az a probléma, hogy amikor egy ország részben azért kerül válságba, mert túl nagy az adóssága, akkor nehéz azt mondani, hogy mi úgy fogunk ebből az adósságból kijönni, hogy még nagyobb adósságot csinálunk. Tehát szükségszerű egy ilyen helyzetben, ahogy elnök úr mondta, hogy a költségvetés prociklikus legyen, és ebben a helyzetben szerintem szükségszerű volt, hogy a költségvetés hiánycsökkentő programot léptessen életbe, mert ezzel lehetett az adósságfinanszírozást stabilizálni, és többek között ezzel lehetett elérni azt, hogy a nemzetközi szervezetek hitelt biztosítottak számunkra. Amikor kevésbé kellett volna prociklikus vagy inkább anticiklikus politikát folytatni, az a 2008 előtti időszak volt, az egy másik kérdés.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Úgy láttam, hogy vezérigazgató-helyettes úr is reagálni akar. Parancsoljon!

DR. BORBÉLY LÁSZLÓ ANDRÁS vezérigazgató-helyettes (Államadósság Kezelő Központ): Elnézést kérek, nem szerettem volna nagyon, de mivel meg vagyunk szólítva, ezért kénytelen vagyok reagálni. Megmondom őszintén, nem szoktuk a jegybankkal a vitáinkat a nyilvánosság elé tárnunk, hiszen itt olyan kérdésekről van szó, amelyek alapvetően nem oda tartoznak, és főleg az, hogy ki miben hibás, ezt nem szeretném nagyon folytatni, de két tényt szeretnék említeni. Az egyik, hogy a devizatartalék ügyben egy nyilvános vita is volt 2009-ben, hogy teljesítette-e az ÁKK az MNB elvárásait vagy nem. Úgy működik a köztünk lévő együttműködés, hogy évente az éves finanszírozási tervet véleményezzük a Magyar Nemzeti Bankkal, és akkor ő az igazgatósági ülésen – meg egyébként, ha kell, külön levélben – jelzi, hogy mennyi devizaszükséglete van, és ezt mi figyelembe vesszük. Ebben az időszakban, 2007-2008-ban egy olyan devizakibocsátási stratégiát alkalmaztunk, hogy a teljes adósságon belül 25-32 százalék között tartjuk a deviza részarányát. Ez azt jelentette, hogy nem csak a lejáró devizát újítottuk meg, hanem a nettó finanszírozási igénynek is körülbelül egynegyedét devizában bocsátottuk ki. Ezt egyébként kifogásolta is az ÁSZ a jelentésében.

Ez a dolog történt 2007-ben és 2008-ban is. Tehát 2008-ban a teljes devizakibocsátási szükségletet bevontuk. Annyi volt vele a gond – itt van Búzás László vezérigazgató-helyettes kollégám –, hogy ezt nem néhány nagyobb tranzakcióval tudtuk akkor megtenni, mert nehezebb piac volt, hanem svájci frank, angol font és egyéb kibocsátásokkal kiegészítve biztosította az adósságkezelő, hogy az éves kibocsátási terv devizában teljesüljön. Egyetlenegy, mondom, a sajtóban is megjelent kritika volt, hogy a 2007. év végén egy 500 millió eurós igényt jelentett be a jegybank, amikor valóban úgy ítélte meg az adósságkezelő, hogy ezt inkább a következő év elején fogja kibocsátani, mert úgy látta, hogy az év végi piac nem túl jó, mert ugye Amerikában a hitelpiaci válság 2007-ben kezdődött.

Ennyi a devizatartalék ügyben. Az valóban igaz, és mi soha nem vontuk kétségbe, hogy szükség volt a lehívásra, csak annyi volt a jelentésben is, a fő oknak sokan azt állították be, hogy az államcsőd elkerülése érdekében volt erre szükség. Valóban lehet, hogy ebből lett volna egy államcsőd, de itt nagyon összetett probléma volt, a tartalék, a fizetési mérleg, a forinttal kapcsolatos problémák és a bankrendszer, mint ahogyan ez el is hangzott, és a megállapítás is ezt tartalmazta, hogy nem elsősorban az adósságkezelés volt a fő tényező, ami miatt erre a lehívásra sor került. S hogy mennyire nem, emlékezzünk rá, hogy a teljes hitelkeret 20 milliárd euró, amiben a megállapodás született, és a 20 milliárd euróból összesen 12,8-at hívott le a költségvetés, másfélmilliárdot a jegybank még pluszban tartalékcélből, és ebből a 12,8-ból összesen 9,3-at vontunk be finanszírozásba, 3,5 milliárd a bankszektor céljait szolgálja, illetve most is részben tartalékban van a jegybankbankban. Tehát ez nagyon fontos, hogy a nagyságrendeket lássuk.

Még egy dolgot hadd említsek meg. Valóban volt 2008. október 21-én egy sikertelen diszkontkincstárjegy-aukció, de ilyen típusú rövid diszkontkincstárjegy-aukció sikertelensége azóta is többször előfordult, amikor a piac bizonytalan abban, hogy a jegybank mekkora, milyen mértékű kamatemelést hajt végre. Ez nem minősítés, csak tényközlés. Tehát amikor valaki hat- vagy három hónapos diszkontkincstárjegyet akar venni, akkor szeretné tudni, hogy egyébként a kéthetes futamidejű MNB-kötvényre mennyit hajlandó fizetni a jegybank, mert azzal veti össze. Ha ilyenkor bizonytalanság van, márpedig október 22-én vagy 23-án a jegybank 3 százalékos kamatemelést hajtott végre a forint elleni spekuláció miatt, ez visszahatott erre az egyetlen aukcióra. De hangsúlyozom, hogy egyetlenegy sikertelen aukció nem jelenti önmagában azt, hogy komoly fennakadások lennének az éves finanszírozási tervben.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Volner János képviselő urat láttam jelentkezni. Parancsoljon!

VOLNER JÁNOS (Jobbik): Köszönöm szépen, elnök úr. Ha megengedi, egy mondat erejéig kitérnék azért arra, hogy annak, hogy ez a helyzet ennyire súlyosan állt elő és ilyen súlyos következményei lettek Magyarországra nézve, mind a jegybanknak, mind pedig a szocialista kormányoknak komoly felelőssége volt. Létrejött egy instabil vállalozási környezet, egy instabil befektetői közeg, ez aztán a régiótól jelentősen elszakadó magyar gazdasági növekedési adatokat, jelentősen romló életszínvonalat és hosszabb, illetve középtávon jelentősen romló makrogazdasági kilátásokat eredményezett. Ezt le szeretném szögezni, mert ez a helyzet azért valahogy előállt.

Hogy mit lehetett volna tenni, illetve mit kellett volna tenni, néhány lehetőségre szeretném föl hívni a figyelmüket. Akkor, amikor 2008 őszen rövidültek az állampapír-piaci futamidők, látható módon turbulencia állt elő az állampapírpiacra, ez azt okozta, hogy a refinanszírozási igény is jelentősen megnőtt. Ez egy olyan sérülékeny időszak volt, amikor a magyar kormány – megjegyzem, egyébként a jegybankkal egyetértésben, összehangolva a

politikai célokat a gazdaságpolitikai célokkal – fel kellett volna lépnie azért, hogy minél nagyobb legyen a belföldi államadósság részaránya, minél jobban bevonják a lakosságot az állampapír-vásárlásokba. Ezt, megjegyzem, egyébként az Orbán-kormány megtette – kitérek majd némileg erre is –, a szocialista kormányok azonban meg sem próbálták, alapvetően tehát nem törekedtek arra, hogy ilyen módon kedvezőbbé tegyék a mérlegünket.

Fontosnak tartom azt is elmondani, hogy amikor előállnak ezek a turbulenciából adódó problémák, akkor – jegybankelnök úr nyilván tisztában van vele – azok a nemzetközi standardok, amelyeket mondjuk a három nagy amerikai hitelminősítő intézet követ, az M2-szabály vagy a Greenspan-Guidotti-szabály, ezek vizsgálják a rövid lejáratú állampapír-piaci lefedettségét, ami most körülbelül 80 százalék körüli, és ebből a turbulenciából adódóan aztán meg is kellett növelni a későbbiek folyamán a devizatartalékok szintjét. Ez természetesen jelentős költséget rótt Magyarországra. Mivel nem vonták be a lakosságot, nem is tettek semmilyen kísérletet arra, hogy hosszú évek alatt kialakítsák ennek a gyakorlatát, ennek – azt kell mondjam, sajnos a jelenlegi kormány mellé vagyok kénytelen állni ellenzéki képviselőként is – a jelenlegi kormány fizeti meg az árát, fizeti meg a költségeit. Ez jelentős többletterhet okoz, illetve nehezebbé teszi az állampapírpiac refinanszírozását.

Fontosnak tartom azt is elmondani, hogy akkor, amikor a közgazdászok – megjegyzem egyébként, elnök úr, hogy az ön alelnöke, Király Júlia is – szakmai konferenciákon egyetértettek azzal az állítással, hogy anticiklikus gazdaságpolitikát kellett volna folytatni, és akkor nem lennének ennyire mélyek a válság következményei és nehezebben kezelhetők a 2008 őszén előálló események, akkor meg kell kérdeznünk itt Veres miniszter urat is, hogy miért nem ezt tették korábban. Nem csak a válság idejéről, hanem az azt megelőző időszakról beszélek, abban ugyanis szakmai konszenzus van – teljesen mindegy, hogy ki hol áll a szakmai palettán –, hogy azokban az országokban, ahol prociklikus gazdaságpolitikát folytatnak, sokkal nehezebb a kilábalás a válságból, és mélyebbek a válság tünetei.

Fontosnak tartom azt is elmondani, amiről sem önök, sem pedig a jelenlegi kormánypárt nem fog említést tenni, hogy Magyarországot milyen erős korlátok közé szorítja az európai uniós tagsága. Az elsődleges állampapír-piaci vásárlásra ugyanis azért nincs lehetősége a jegybanknak, és ezért nem tudja a magyar gazdaságpolitikát megsegíteni, mert az európai uniós tagságunkból adódóan ezt a lehetőséget a magyar jegybank nem élvezheti. Ilyen módon tehát tovább súlyosbodik az a 2008 őszén előállt helyzet, ami egyébként is súlyos lett volna a nemzetközi trendeknek megfelelően. Nagyon fontosnak tartom azt is elmondani, amiről itt ugye kevés szó esett, hogy azért a másodpiaci vásárlásra a jegybanknak lehetősége van, adott esetben, azt gondolom, nagyobb részt is kellett volna vállalnia ebből. 250 milliárd forint értékben egyébként ez meg is történt 2008 őszén – erről sem esett itt szó, pedig szerintem fontos lett volna –, itt az a kérdés, hogy miért nem történt nagyobb arányú vásárlás.

Ha már Simor elnök úr szóba hozta a Reinhardt–Rogoff-párost, megjegyzem egyébként, hogy az ő tanulmányaikban, könyveikben az is szerepel, hogy az az adósságszint, amivel jelenleg Magyarország rendelkezik, tartósan, hosszú távon fenntarthatatlan, és a megállapításaik szerint törvénytörően államcsődhöz vezet. Uraim, ezzel itt, ezen az ülésen eddig senki nem foglalkozott. Itt az a kérdés, hogy miért foltozgatjuk a jelenlegi keretrendszerbe illeszkedve szolgálai módon azt az állampapír-piaci stratégiát, ami ennek a helyzetnek az előállítását okozta, és miért nem kezdjük meg az állampapírok kapcsán az államadósság újratárgyalását. Számszerűsíteni lehet azt a 8-9 nagy hitelezőt, akik a magyar államadósság jelentős részét birtokolják, meggyőződésünk szerint nincs más lehetőségünk, és megjegyzem, az elnök úr által hivatkozott Reinhardt–Rogoff-páros szerint sincs egyéb lehetőség, ha el akarjuk kerülni az államcsődöt, csak az, hogy leülünk ezekkel a hitelezőkkel, és az államadósság újratárgyalásáról megpróbálunk velük megállapodni.

Fontosnak tartom azt is elmondani, amit itt többen is leszögeztek az államadósság-kezelő, illetve az ÁSZ részéről is, hogy – első lépésben legalábbis – nem elsősorban azért volt szükség erre az IMF-hitelmegállapodásra, mert az állampapírpiac helyzete, illetve az államadósság refinanszírozása indokolta volna, ezt még hónapokra előre meg tudta volna oldani saját forrásból a magyar állam. Azért volt erre szükség, hogy föltőkésítsék a bankrendszert. Megjegyzem egyébként, hogy a bankok részéről, éppen azon európai uniós elv alapján – amit itt, nagyon helyesen egyébként, Veres miniszter úr megemlített –, miszerint az anyabankok felelnek a leánybankjuk tetteiért, és megjegyzem egyébként, hogy az a több száz milliárd eurós feltőkésítési kötelezettség ki kell hogy terjedjen az európai uniós jogelvek szerint a leánybankokra is, ez ténylegesen nem történt meg. Ezt sem az akkori kormány nem kérte számon, sem a jegybank, és megjegyzem egyébként, hogy ennek köszönhetően – éppen azért, mert belepumpálták a bankrendszerbe a pénzt, eladósítva a magyar államot – teheti meg azt most az elsősorban nyugat-európai kézben levő kereskedelmi bankrendszer, hogy jelentős tőkekivonást hajtson végre – megjegyzem egyébként, a nemzetközi, illetve a régiós trendekkel ellentétes módon – Magyarországról. Ennek következtében áll elő most az az állapot, amivel a jelenlegi kormány kénytelen küzdeni, hogy jelentősen megugrott a verseny a hazai megtakarításokért, ezek egekbe hajtják a kamatokat, a magyar vállalkozások pedig akkora kamatfelárral jutnak hitelhez, amekkora versenyképtelenné teszi őket mondjuk az 5-6 százalékos feldolgozóipari árréssel dolgozó szektorokban. Tehát a gazdasági növekedés alapjait ebben az időszakban a problémák félrekezelésével, az Európai Uniónak és az IMF-nek való szolgálai megfeleléssel sikerült aláásni.

Végezetül pedig csak elnézést szeretnék kérni a bizottsági tagoktól, hogy nem várom meg a választ, nem a tiszteletlenség az oka, de a Fehér Házba szólít a kötelesség. Köszönöm szépen.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Mielőtt – ha egyáltalán kéri – most szót adnék, jelezném, hogy a hozzászólások sorrendje nálam a következő, mert úgy követem azért a logikát, hogy kormánypárti, majd ellenzéki: Selmeczi Gabriella képviselő asszony, Tukacs István képviselő úr, Herman István képviselő úr, Baja Ferenc képviselő úr, Márton Attila képviselő úr és Kovács Tibor alelnök úr. Nálam így van felírva a sor. *(Jelzésre.)* Ezek szerint még Burány Sándor képviselő urat is hozzá kell tennem.

Kérdezem, hogy most kívánnak-e reagálni vagy még várjunk meg egy-két kérdést. *(Jelzésre.)* Veres pénzügyminiszter úr, parancsoljon!

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Csak nagyon röviden két mondat. A költségvetési forrásból Magyarországon feltőkésítésre egyetlenegy bank esetében került sor, éppen ezért, Volner képviselő úr, nem történt olyan, hogy más országban anyabankkal rendelkező bank esetében magyar költségvetési pénzt használtunk volna föl.

A három bank közül, amely kapott ebből a pénzből, kettő visszafizette a hitelt, a harmadik bank pedig az állam százszázalékos tulajdonában lévő Magyar Fejlesztési Bank, ebből következően úgy gondolom, állami célokat szolgál a Magyar Fejlesztési Banknak adott pénz. A kormány dönti azt el, hogy mit tekint állami célnak ebben az esetben, éppen ezért ezt már nem rajtunk kell számon kérni. Ezt csak azért mondom, hogy nehogy megmaradjon az, mintha mi bármelyik külföldi bank magyarországi leányvállalatának bármekkora összeget is adtunk volna. Az egy nagyon nehéz harc volt akkor, sok hétig tartott kiharcolni, hogy ne kelljen ilyet adni a leánybanki országoknak.

Az egy hosszabb vita, amit kinyitott, ebbe nem akarok belemenni, mert úgyszincs idő most ezt végigbeszélni.

Köszönöm.

ELNÖK: Selmeczi Gabriella képviselő asszony!

DR. SELMECZI GABRIELLA (Fidesz): Köszönöm szépen, elnök úr. Veres János pénzügyminiszter úr, ha jól értettem, azt mondta, hogy a 2008-as és 2009-es megszorításokat kimondottan nem az IMF kérte, hanem ők egy megfelelő gazdasági pályáról szóló programot vártak a magyar kormány részről. Akkor még egyszer konkrétan hadd kérdezzem meg, hogy akkor azok az intézkedések, amelyek 2008-ban és 2009-ben születtek a szocialista többségű parlamentben – tehát a közalkalmazottak bérének befagyasztása, csökkentése, a nyugdíjakat érintő intézkedések, amelyek következtében 8 százalékkal csökkent a nyugdíjak értéke, a személyi jövedelemadó növelése, az ingatlanadó bevezetése, hogy befagyasztották a családi pótlékot minimálértéken, hozzányúltak a táppénzhez, megszüntették az energiatámogatásokat, csökkentették a mezőgazdasági támogatásokat, és itt még hadd mondjam el azt is, hogy a közösségi közlekedés támogatását 40 milliárd forinttal csökkentették, tehát nagyon súlyos intézkedéseket hozott akkoriban a szocialista kormány, illetve a szocialista többségű parlament –, akkor ezek tehát a kormány elképzelései, döntései voltak, ezeket nem kérte önöktől senki, ezt saját jószántukból vagy a saját szakmai vagy politikai elképzelésüknek megfelelően hozták.

Ha erre kapunk választ, akkor azt is szeretném megkérdezni, hogy felmerült-e a kormányülésen az, hogy ezeknek a megszorító intézkedéseknek vannak-e alternatívái. Tehát szó volt-e arról, hogy hogyan lehetne esetleg másképp megmenteni a magyar gazdaságot?

Hadd kérdezzem meg még azt, hogy az elmúlt idő távlatából – vagy még akkor, amikor önök kormányoztak – volt-e olyan értékelés, amely azt szolgálta, hogy ment-e előbbre a világ a megszorító intézkedésekkel, azaz jót tett-e Magyarországnak, segített-e Magyarországon, nevesül a magyar családokon ez a megszorító intézkedéscsomag.

Igazából erre lennének kíváncsiak, illetve azt a kérdést még hadd tegyem föl, hogy foglalkoztak-e azzal, hogy mit rontottak el önök, és elrontottak-e valamit, hogy 2008-ban az ország ilyen sebezhető állapotba került. Hiszen ezt többen megjegyezték, leírták, elemezték, hogy Magyarország sebezhetőségének az egyik fő oka az eladósodottság mértéke, és ezt az eladósodottsági szintet úgy sikerült létrehozni, hogy közben nem volt 2008-at megelőzően gazdasági válság – sőt –, és nem csak a magyar állam, a magyar államháztartás és költségvetés adósodott el, hanem ezzel párhuzatosan sajnálatos módon a magyar családok is a devizahiteleknek köszönhetően, amelyeket a szocialista kormányoknak sikerült előállítaniuk.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Mindig jelezzék, ha reagálni kívánnak, ha nem, továbbadom a szót. *(Jelzésre.)* Akkor Tukacs István képviselő úr következik.

TUKACS ISTVÁN (MSZP): Köszönöm szépen a szót. Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Bizottság! Tisztelt Meghívottak! Olyan dokumentumból fogok idézni, amelynek az idézetei részben Selmeczi Gabriella képviselő asszonynak is választ fognak adni a feltett kérdéseire. De mielőtt ezt megtenném, engedjék meg, hogy megköszönjem a tájékoztatást minden meghívottnak a napirenddel kapcsolatban, mert hozzásegített ahhoz, hogy egy általános kép alakuljon ki egy olyan helyzetről, amelyben – a napirenddel ellentétben – nemzetközi szervezetekkel hitelmegállapodással záruló tárgyalásokat folytatott annak idején a magyar kormány és az ebben résztvevők köre.

Azért fogalmazok ilyen bonyolult körmondatban, mert, elnök úr, a napirendre vonatkozó kérdésemre azért mégiscsak szeretnék visszatérni, ha megengedi. Ezt azért teszem meg, mert szeretném tisztázni ennek a mai beszélgetésnek a célját az önök részéről. Nézem ezt a napirendi javaslatot, ami úgy szól, hogy a 2008-as IMF-megállapodás és körülményei – ez a napirend címe, folyamatosan nem arról beszélünk ugyan, mert egy általános és több

szervezettel megkötött megállapodásról van szó, amikor a szóban forgó tárgyat elemezzük –, ennek az előterjesztésnek nincs előterjesztője, elnök úr. Nincs neki, nincs odaírva, hogy ki az, aki azt mondja, hogy az előterjesztés tárgya micsoda, nincs, és vannak meghívottak, akik nem meghallgatottak ebben a tekintetben, hanem meghívottként vannak jelen ezen az ülésen.

Azért tartom nagyon fontosnak tisztázni, mert még arra sem figyelnek, elnök úr, hogy legalább úgy megadják a módját ennek az egész történetnek. Amikor nagyon empatikusan úgy válaszolt nekem, hogy a költségvetési és számvevőszéki bizottság azért nem tárgyalja az alapvetően a Számvevőszék megállapításán nyugvó napirendet, merthogy kérdezzem meg az elnök úrtól, mármint a számvevőszéki bizottság elnökétől, akkor hadd kérdezzek vissza, elnök úr. Nincs többsége önöknek a számvevőszéki bizottságban, hogy napirendet kezdeményezzen? Akkor miért nem viszik oda ezt a szakmai kérdést, tisztességes előterjesztéssel, és miért nem tárgyalják meg, akár a Számvevőszék jelentését, nyilvánvalóan a Számvevőszék vezetőjének előterjesztésében, és akkor lehet megállapításokat tenni.

ELNÖK: Ha napirendi vitát akar folytatni, képviselő úr, akkor – nem teszem meg, de jelezném – a Hárszabály értelmében meg kellene vonnom a szót.

TUKACS ISTVÁN (MSZP): Elnök úr, vonja meg a szót, addig fogok beszélni, ameddig ezt meg nem teszi.

ELNÖK: Nem vonom meg, csak jelzem, hogy meg kéne vonnom a szót. Parancsoljon!

TUKACS ISTVÁN (MSZP): Jó. Tegye meg bátran, ha ezt szükségesnek látja!

Kettő: azért mondom ezt el így szépen végig, mert meggyőződése, hogy a tisztelt meghívottak meglehetősen bőséges szakmai fejtegetései nem arra szolgálnak, hogy a napirend elérje a célját, mármint, hogy kialakuljon a napirendnek valamiféle vége. Tisztelettel szeretném megkérdezni, elnök úr, mi a napirend vége. Megállapításokkal fog zárulni? Minősítéssel fog zárulni, vagy csak egyszerűen meghallgattuk a meghívottakat, megköszönjük nekik, hogy itt voltak, és nyilván gyökeresen mást fogunk mesélni az IMF és a nemzetközi szervezetek megállapodásáról, majd utána hazamegyünk? Ezért ezt a napirendet szakmai értelemben nem volt szükséges összehívni, ez a véleményem.

Ha pedig a céljáról beszélünk, akkor a célja teljesen nyilvánvaló, Selmeczi képviselőtársam kérdései erre irányultak. Nem ismétlem meg őket. Ellenben szeretnék idézni egy olyan dokumentumból, amelyet a magyar parlament többségi szavazással elfogadott, ez pedig a 2009. évi költségvetés végrehajtásáról szóló törvényjavaslat, vagyis a zárszámadás.

Mondok ebből három idézetet. „A kormány az adott helyzetben a válság esetlegesen súlyosabb következményeinek elhárítása érdekében még a költségvetés jóváhagyása előtt a gazdasági és a pénzügyi rendszer stabilitását szolgáló jelentős lépéseket tett, többek között létrejött az EU-val, az IMF-fel és a Világbankkal való megállapodás egy 20 milliárd eurós pénzügyi csomagról.”

A második megállapítás: „Az államháztartás finanszírozása, a forint árfolyamának stabilitása, illetve a pénzügyi rendszer működése csak a nemzetközi szervezetek hiteleivel volt biztosítható, a hitelcsomag kivédhetővé tette a legsúlyosabb csapásokat.”

Végül a harmadik: „A kormány az adott hiánycél megvalósításához is további kiadásszűkítő lépésekről volt kénytelen dönteni, amelyek részben egyszeri jelleggel lejjebb mozdították a kiadások szintjét, részben középtávon az állami kiadások tartós, strukturális jellegű átalakítását eredményezik.”

Tisztelt Elnök Úr! Ezek a megállapítások úgy születtek, hogy a magyar parlament – a Fidesz képviselőinek szavazatával is – elfogadta a zárszámadásról szóló törvényt, benne ezeket a megállapításokat. Kérem, elnök úr, hogy amennyiben ez a mai napirend

megállapításokkal fog zárulni, akkor ez a három idézet képezze ezeknek a megállapításoknak a részét, ha szükségesnek tartja, akkor szavazzasson is erről.

Köszönöm szépen a figyelmet.

ELNÖK: Mivel meg voltam szólítva, azért valamennyire kénytelen vagyok reagálni.

Tisztelt Képviselő Úr! Arra kérem, ha valamivel nem ért egyet, akkor ne szavazza meg. Mert ha nem ért egyet, és megszavazza, akkor én itt kicsit zavart leszek. Tehát ön azt mondta, hogy nem ért egyet a napirenddel, de megszavazta. Ez kicsit olyan, mint ahogy Veres pénzügyminiszter úrtól meg Lendvai Ildikó frakcióvezető asszonytól is itt hallottuk, hogy nem volt cél a 13. havi nyugdíj eltörlése, aztán mégis az lett. Tehát most kezd egy kicsit világosabbá válni számomra, hogy ez hogyan alakult ki, mert ez az érvelés ezzel paralel. Tehát nagyon szeretném kérni arra, hogy ha lehet, akkor ennyiben legyenek következetesek. Nem kell megszavazni egy napirendi javaslatot, ha nem értenek vele egyet, de ha megszavazza, akkor ne érveljen ellene.

TUKACS ISTVÁN (MSZP): Elnök úr, tisztelettel kérem, hogy levezetői minőségében ne minősítse a hozzászólásomat.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Hozzám szólt, mélyen tisztelt képviselő úr, ez a problémám. Napirendi értelemben meg kellett volna vonnom a szót, kénytelen voltam rá reagálni.

Kíván-e a meghívottak közül bárki most reagálni? *(Nincs jelzés.)* Ha nem, akkor továbblépünk. Herman István képviselő úr, parancsoljon!

HERMAN ISTVÁN ERVIN (Fidesz): Köszönöm szépen a szót, elnök úr. Mielőtt még továbblépünk, szeretnék egy tévhitet eloszlatni. Először is Tukacs képviselőtársamnak szeretném jelezni, hogy a költségvetési bizottság foglalkozott ezzel, annak az albizottsága. Pontosan az államadósság kialakulásának okai tárgyban vizsgálatot folytatott, ez fönt van a honlapon, és természetesen ez betekinhető mindenki számára.

Ezen túlmenően szeretném jelezni, hogy a számvevőszéki és költségvetési bizottság e hó 11-én az ÁSZ éves jelentése keretein belül szintén foglalkozott ezzel a témakörrel, amivel most ma itt foglalkozunk. Szeretném jelezni, hogy Szekeres Imre képviselőtársunk volt jelen a Szocialista Párt részéről, véleményét elmondta, majd elhagyta a helyiséget.

A kérdésem pedig a mai ülésen a következő. Az ÁSZ igazgató asszonya, Makkai Mária felé szeretném feltenni a kérdést, amely a következőképpen szól. Az IMF-fel kötött megállapodás értelmében milyen ütemezésben lett lehívva ez az összeg, és mire használták föl. Hiszen itt elhangzott, hogy a bankok megsegítésére, és az is kiderült, hogy három bank támogatását célozták meg ezzel, de az is kiderült az előterjesztésből, hogy ezek rövid időn belül visszafizették ezt az összeget. A kérdésem arra irányul – gondolom, az Állami Számvevőszék ezt is megvizsgálta –, hogy mire használták föl ezt a pénzt, illetőleg milyen pénzmaradvány van még ebből az összegből, és ez hol van, hol parkol ez a pénz.

ELNÖK: Ha nincs reakcióra igény egyelőre, akkor Baja Ferenc képviselő úrnak szeretnék szót adni.

DR. BAJA FERENC (MSZP): Köszönöm szépen, elnök úr. Tisztelt Bizottság! Tisztelt Meghívottak! Először azt szeretném pontosítani elnök úr és a bizottság számára, hogy miért szavaztuk meg a napirendet annak ellenére, hogy nem értünk vele egyet. Ez egy nagyon egyszerű, és a javaslatomhoz kötődő megoldás. Azért szavaztuk meg a napirendet, mert

felelős vitát lehet folytatni Magyarország gazdaságpolitikai kérdéseiről, és a gazdasági bizottság ennek a felelős vitának a terepe.

Ezért mi ebben a vitában aktívan részt veszünk, annak reményében, hogy elnök úr és a bizottság támogatni fogja a szocialisták azon javaslatát, hogy Varga Mihály tárca nélküli miniszter urat egy hónapon belül hallgassa meg a bizottság arra vonatkozóan, hogy hogyan állnak a jelenlegi IMF-tárgyalások. Gondolom, ennek nem lesz akadálya annak ismeretében, hogy mi ezen a vitán aktívan részt veszünk, hiszen az a tárgyalás és a jelenlegi helyzet, mindkettő hozhat valamennyiünk számára érdemi szakmai és politikai konzekvenciákat és hozadékot is. Tehát reményeink szerint ez a vita megalapozza majd azt, hogy Varga Mihály miniszter urat is itt érdemben meghallgathassuk, hogy hogyan is állnak a tárgyalások, és mi a jelenlegi tárgyalások nyilvánossága, ami az egyik legfontosabb kérdés.

Veres János pénzügyminiszter úr utalt arra, hogy meglehetősen nehéz helyzetben van a jelenlegi ellenzék az IMF-tárgyalásokhoz kötődően az előző ellenzékhez képest, aki lévén, hogy úgy gondoltuk, Magyarország gazdaságpolitikai ügyében kompetens, ezért minden létező megállapítást és minden létező információt megkapott annak idején ehhez a tárgyaláshoz kötődően.

Ebben az értelemben azt kell mondanom, hogy a bizottságban eddig elhangzottak számomra, nem mondom azt, bár bennem is fölmerült, ami Tukacs képviselőtársamban, hogy ez egy figyelemelterelő akció lenne. Ha az lenne, akkor azt kell mondanom, hogy akként egy szárnalmas öngólnak lehet minősíteni, hiszen mégiscsak az a helyzet, hogy a bizottsági vita alapján az kiderült számomra, hogy abban az időszakban Magyarországon a szakemberek felelős válságmenedzsmentet folytatnak. A nemzetközi tapasztalatokat figyelembe véve azt lehet elmondani, hogy felelősen együttgondolkodva, a kormányzat szakmai harmóniáját megteremtve a teljes nyilvánosság előtt, az ellenzékét bevonva egy olyan mechanizmust alakítottak ki, amelynek eredményeként Magyarország elkerülte a gazdasági összeomlást. Szerintem ezért az érintetteknek köszönet jár. Én így gondolom, ez a véleményem a bizottsági meghallgatás után is. Én ugyanis azt látom, hogy van, aki bizonyos kérdésekhez ért, és van, aki úgy tesz, mintha értene hozzá. Bocsánatot kérek, de a meghallgatás alapján ez a szilárd véleményem.

Az én megítélésem szerint azokban a kérdésekben, amelyeket itt vitatunk, az Állami Számvevőszék véleménye nem kompetens. Jelen állapotban nem kompetens, és az, amit elmond, megítélésem szerint nem fedi azt a valóságot abban a problematikában és abban a komplexitásában, amiben beszéltünk, és nem is fedheti. Sem szakértelme nincs ehhez a területhez, sem kapcsolatrendszere nincs, hogy ezt megítélje, sem nem volt abban a helyzetben annak idején, hogy ezt mérlegelje. Így látom a vita alapján. Nem szeretnék megbántani senkit, csak azt mondom, hogy jelen állapotban abban a kérdésben, hogy miért vett fel Magyarország IMF-hitelt, az Állami Számvevőszék részjelentése nem kompetens. Nem vitatom természetesen az Állami Számvevőszék egyéb irányú kompetenciáját. Eszemben sincs az Állami Számvevőszéknek azt a kompetenciáját vitatni, hogy a magyar költségvetés, a magyar államháztartás ügyeit és az összes többi ügyét helyesen ítélje meg. Én csak azt mondom, hogy Simor elnök úr és az Állami Számvevőszék vitájából vagy Veres pénzügyminiszter úr és az Állami Számvevőszék vitájából szakmai értelemben jelen állapotban a magam részéről Simor úrnak és Veres úrnak adok igazat, elsősorban azért is, mert a kompetenciahiány az Állami Számvevőszék oldalán egyértelmű.

Nem hiszem, hogy az Állami Számvevőszéknél, lehet ezt vitatni, én nem látok az Állami Számvevőszéknél egyetlen olyan szakértőt – érthető módon, hiszen minek vennének fel olyan szakértőt –, aki például a nemzetközi kötvénykibocsátás területén azt a professzionalizmust birtokolná, amit ezen a területen birtokolni kell. Ez nem az ő hibájuk. Arra szeretnék rámutatni, hogy méltánytalan ebben az értelemben a vita szerkezete. Méltánytalan, nem szakmai megalapozottságú, hiszen két egymástól független szervezet

véleményét hasonlítjuk össze, az egyik általában az almáról és a körtéről, a másik pedig általában a zöldségtermesztésről beszél. Ilyen értelemben tehát méltánytalan. Nem hiszem, hogy bármire jutnánk az IMF-hitellel kapcsolatos megállapításokhoz kötődően, bármi érdemi véleményre a két vélemény összehasonlításával.

Az is kiderül, hogy ebben az értelemben az intézményvezetők igyekeznek egy korrekt vitát lefolytatni. Nyilvánvaló, hogy más lenne a helyzet akkor, ha az eredeti szereplőkkel beszélgetnénk, akik annak idején ott ültek. Ez kiderül az Államadósság Kezelő Központ véleményéből is, amit én tisztellek; nyilvánvalóan a jelenlegi helyettes nem tudja, hogy mit mondott az akkori helyettes. Én a vitából arra tudok következtetni – még egyszer –, hogy megítélésem szerint annak idején egyrészt erről felelősen gondolkodtak, ennek megvoltak a társadalmi nyilvánosságához kialakított szerepei, erről a szakemberek tudtak, a Nemzeti Bank elnöke kompetensen járt el az ügyben, hiszen ő volt a kormányzó.

Minden olyan kérdés, amelyet önök próbálnak sugallni, hogy az IMF valami olyan feltételrendszert igényelt Magyarországtól, amely nagy nehézséget okozott volna a magyar polgároknak – mert értem én, hogy erről szól a történet –, az tulajdonképpen abban az időben is világos és nyilvános volt. Ez alapján – még egyszer – azt tudom mondani, hogy büszke vagyok arra, hogy a magyar kormány vezetésével a magyar gazdaság és a magyar közszereplők annak idején azt a gazdasági válságot így és ilyen feltételekkel kezelni tudták.

Nincs arra kötelezettség – egyébként ebből is kiderül – semmilyen módon, senki nem jelezte az önök számára sem, az előző kormányból sem, a mostani vitából sem az derül ki, hogy bárki támasztaná azt a követelményt, hogy önök IMF-megállapodást kössenek. Ezt senki nem mondja. Önök belekeveredtek egy olyan kommunikációs csapdába, amelyet nem ezen a bizottsági ülésen kell megoldani. Ha az IMF-nek vannak követelései, amelyek a magyar társadalom számára nem előnyösek, de önök mégis ezt a megállapodást meg akarják kötni, akkor erről őszintén kell beszélni, mint ahogy annak idején minden kitétel a Pénzügyminisztérium honlapján nyilvános volt, és akkor el lehet dönteni, hogy kötnek-e ilyen megállapodást vagy sem. Ez az önök kompetenciája, nekünk ebben vannak kérdéseink Varga Mihály miniszter úrhoz, ezeket pedig majd fel fogjuk tenni.

Én pedig, elnök úr, köszönöm a lehetőséget, hogy mindezt elmondhattam.

ELNÖK: Csak egyvalamit kérek, hogy ha hölgyek képviselik az Állami Számvevőszéket, akkor ennek megfelelően kicsit moderáltan, ha kérhetem. Ez az egyetlen kérésem van, tisztelt képviselő úr, semmi más.

Kíván-e valaki reagálni? *(Jelzésre.)* Az Állami Számvevőszék képviselőjének megadom a szót, parancsoljon!

MAKKAI MÁRIA igazgató (Állami Számvevőszék): Köszönöm szépen. Az előző kérdésre és a mostani felvetésre is válaszolnék, engedjék meg, hogy az utóbbival kezdjem.

Egyáltalán nem vagyunk mi sértődösek, és ha visszaemlékszik, képviselő úr, ahogy én is kezdtem rögtön az elején, a bevezetésben jeleztem, hogy az Állami Számvevőszék milyen jelentése az, ami ennek a napirendnek a háttéranyagául szolgál. Azt gondolom, ez teljesen korrekt volt, és azt gondolom, az is teljesen korrekt volt, amikor azt mondtam, hogy mi egy szakmai konzultációra jöttünk. Elmondtuk a jelentésben megtalálható megállapításainkat, ami ehhez a témához kapcsolódik.

Úgy gondolom, ön itt említette, hogy a vitából úgy érzi; lehet, hogy azért, mert szakember vagyok és nem politikus – elnézést kérek, hogy ezt mondom –, én nem éreztem itt vitát, és úgy éreztem, hogy az általunk leírtakat végül is senki nem vitatta. Persze voltak megjegyzések, de az, hogy most az adósságba nem számíthat be, ha betétként van elhelyezve, de aztán elnök úr is mondta, hogy de a bruttó adósságba igen, és

pénzügyminiszter úr is úgy reagált, és azt képviselte, hogy ami a számvevőszéki jelentésben le van írva, azt összességében nem vitatják. Tehát nem éreztem azt, hogy ez vita lett volna.

Engedje meg, az Állami Számvevőszéket szakemberként képviselem, és mi mindenféleképpen örülünk annak – lehet, hogy én kicsit másképp látom, mint önök –, hogy ez a jelentésünk most ilyen témához kapcsolódóan, de a bizottság napirendjére mégiscsak valamilyen módon fölkerült. Azt gondoljuk – lehet, hogy nagyképűségnek tűnik, de bízom benne, hogy nem az –, hogy talán ezzel a jelentésünkkel is hozzá tudunk járulni az önök munkájának a segítéséhez, és reméljük, hogy az ebben leírtak is, ha mindent részleteiben elolvasnak és jól tanulmányozzák, talán a mostani IMF-tárgyalásokhoz is tudnak némi muníciót adni, és az abban jelzett kockázatok és javaslatok talán még jobban tudják segíteni az önök munkáját. Ennyit Baja képviselő úr megszólalására.

Herman képviselő úr kérdésére, hogy az IMF-től felvett hitelt mire használták fel... (*Herman István Ervin: Milyen ütemezésben?*) Igen, milyen ütemezésben és mire használták fel – a kolléganőm ki fog egészíteni, ha valamit kifelejték. Négy részletben hívták le az IMF-hitelt, az elsőt 2008. november 12-én, a második részletet 2009. március 30-án, a harmadik részletet 2009. június 25-én és a negyedik részletet 2009. szeptember 29-én hívták le. Ekkor voltak a lehívások.

A felhasználás célja – most kicsit összegezve mondanám –, a lehívott IMF-hitelnek durván az egyharmadát, pontosan 34 százalékát fordították államadósság-törlesztésre, ezt, úgy látom, megerősíti az Államadósság Kezelő Központ vezérigazgató-helyettese is, tehát ezt adósságtörlesztésre fordították. Egy része – amint a Nemzeti Bank elnöke is jelezte – a Nemzeti Bank devizatartalékának növelését szolgálta, ez az a bizonyos harmadik részlet, ami 2009. június 25-én történt. Az első részletből – ami 2008. november 12-én került lehívásra –, amit már a bevezetőben is jeleztem, egyrészt forintadósság-törlesztés volt, illetve az FHB tőkeemelése, volt hitelnyújtás a bankoknak, és volt ez a deviza- és bankmentő csomagra elkülönített betétállomány.

Nem tudom, kolléganőmnek ezzel kapcsolatban van-e kiegészítése.

DEDE KATALIN ellenőrzésvezető (Állami Számvevőszék): Csak annyiban egészíteném ki, hogy a három bank együttműködési megállapodás alapján kapta a hiteleket. Ezekben a vállalozási hitelek felfuttatását, bővítését vállalták. Ezekről rendszeren beszámoltak a Pénzügyminisztériumnak, ugyanakkor összesített értékelésre nem került sor. Az OTP már vissza is fizette a kapott hitelt.

Ennyit szerettem volna elmondani.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Továbbadnám képviselőtársaimnak a szót, ha jól látom, Márton Attila képviselő úr következik.

MÁRTON ATTILA (Fidesz): Köszönöm a szót, elnök úr. Tisztelt Bizottság! Tisztelt Meghívottak! Először is Baja Ferenc képviselőtársunk hozzászólására hadd reagáljak, mert számomra úgy tűnik, hogy képviselő úrnak vagy fogalma sem volt arról, hogy mi történt a bizottsági ülésen, különösen az elején nem figyelt, vagy kezébe nem vette azt az anyagot, amiről most tárgyalunk. Hiszen igazgató asszony is elmondta még a bevezetője elején, hogy egyébként mindazt, amiről ő beszél, döntően az Államadósság Kezelő Központ adatai alapján mondja, és ténybeli megállapításokat tett, és azt foglalja össze és ismerteti. Úgy gondolom, itt akkor a kompetencia és a hozzáértés le is zárható, hiszen talán annyit kinéz az Állami Számvevőszékből – még akkor is, ha ön úgy gondolja, hogy önöknél van a bölcsék köve –, hogy ha kapnak egy adatsort, akkor abból tényeket meg tudnak állapítani. Azért engedjünk már meg legalább annyi szakmai tudást az Állami Számvevőszéknél, hogy ezt logikusan és

tényszerűen össze tudják rendezni. Még egyszer mondom: különösen akkor, ha egyébként döntően az Államadósság Kezelő Központ adataiból dolgoztak.

Egyébként Baja képviselő úr hozzászólása nekem teljesen egybeesik azzal a hozzáállással, amit itt a bizottsági ülésen hallottunk, és bár engem megdöbbsített, de azt gondolom, jó, hogy sajtónyilvánosság előtt hangzottak el ezek a kijelentések, mert így legalább az ország közvéleménye is tisztában lehet azzal, hogy az egyébként az ország finanszírozásának gazdasági-pénzügyi gondjai megoldásának kiemelt szereplői nagyjából hogyan viszonyulnak ehhez. Engem például megdöbbsített az, amikor a Nemzeti Bank elnöke egy vállrándítással – és most hadd ne minősítsem, mert csak egészen durván tudnám minősíteni – 19 milliárd forintról, amit valakinek, hogy most könyveléstechnikailag a Nemzeti Banknak vagy a magyar költségvetésnek, de valakinek, a legvégén az adófizetőknek 19 milliárd forint kamatkülönbözetet meg kell fizetni, és erre a Nemzeti Bank elnöke egy vállrándítással annyit mond, hogy hát kérem szépen, ilyen a bankrendszer.

Hát, tisztelt elnök úr, önnek az lenne a feladata, hogy az adófizetők pénzével is megfelelően gazdálkodjon, biztosítsa az adófizetők pénzével – még azzal a részével is, ami a Nemzeti Bank feladat- és hatáskörébe tartozik – a megfelelő gazdálkodást, és azt önnek védeni és vigyázni kellene. Tudom, hogy itt a Nemzeti Bank elnökének hatásköre kapcsán voltak viták, de úgy gondolom, önnek, amíg jegybankelnök, a Magyar Nemzeti Bank elnöke, önnek kutya kötelessége – fogalmazhatok így is –, hogy a magyar érdekeket képviselje mindenekelőtt. Ez egy megjegyzés volt ezzel kapcsolatosan.

Ehhez kapcsolódik egyébként, illetve hasonló jellegű a kérdésem, amit igazgató asszonynak szeretnék föltenni. Itt gyorsan összeadtam, nekem van egy táblázat arra vonatkozóan, amit felsorolt, hogy milyen lehívások és milyen összegek voltak, és e táblázat alapján a deviza- és bankmentő csomagra elkülönített összeg – most durván mondom – 4 735 ezer euró. Ha ezt fölszorozom 285 forintos árfolyammal, nagyjából 1350 milliárd forint, 300 forintos árfolyamon olyan 1420 milliárd forint. Tehát nagyjából ennyi lett a bankszféra részben odaadva, részben dedikálva.

Majd elhangzott egy olyan kijelentés, ami egyébként már többször is visszatért, hogy 2009-ben egy, az IMF-hitel kamatának közel kétszeresét elérő hazai kötvénykibocsátás történt, és itt volt az, hogy a kormány először 500, majd 1000 milliárd forint összegben meghatározott kötvénykibocsátást engedélyezett és tett lehetővé az ÁKK-nak. A kérdésem az, hogy van-e erre vonatkozóan adatuk, hogy mekkora az a kamatkülönbözeti felár, az IMF-hitel és az így kibocsátott kötvények közötti felárkülönbség, amit meg kell fizetni. Mert azt azért tegyük világossá mindenki számára, ezt a különözetet költségvetési pénzből és forrásból most és az elkövetkezendő években kell kifizetni. Tehát ez is egyik következménye az elmúlt szocialista kormányok gazdasági és pénzügypolitikájának, tehát ez is pluszterhet ró a magyar államra finanszírozási oldalon.

Veres képviselő úrhoz, miniszter úrhoz, volt miniszterhez egy kérdés. Kik álltak a spekulációk mögött? Legyen kedves akkor már itt, a jegyzőkönyvben is rögzítve elmondani! Hiszen szó szerint így fogalmazott: egy idő után megismerhettük, hogy kik álltak a magyarországi spekulációk mögött. Legyen kedves akkor már ezt pontosítani, hogy kik is álltak.

Végül egyetlen megjegyzés, ami – úgy gondolom –, mindenki számára nyilvánvalóvá teszi az alapvető különbséget az elmúlt szocialista kormányok és a jelenlegi kormányzat között, hiszen Veres képviselő úr a következőt mondta – idézem szó szerint –, a jegyzőkönyvből visszakérhető: „A kormánynak az a dolga, hogy az IMF számára megfelelő gazdaságpolitikai pályát tud biztosítani.” Tehát nem Magyarország számára, az IMF számára megfelelő gazdaságpolitikát biztosítani.

Tehát amikor arról beszélünk – és úgy gondolom, ez részben talán válasz lehet Tukacs képviselő úr kérdésére –, hogy mi a mai nap témája; a mai nap egyik témája véleményem

szerint az, hogy mindenki számára alapvetően világos legyen, önök annak idején milyen gazdasági és pénzügy-politikai felfogással kezdtek el tárgyalni az IMF-fel, és ma – ezt nem győzöm hangsúlyozni: részben az önök gazdasági és pénzügy-politikájának a következményeként is – miért és milyen feltételekkel kell megállapodnunk az IMF-fel, és hogy a kettő között alapvetően mi a különbség. Úgy gondolom, hogy ha valakinek a mai nap után ez világossá válik, már mindent megtettünk annak érdekében, hogy a közvéleményt megfelelő módon tudjuk tájékoztatni.

Köszönöm szépen, elnök úr, ennyit szerettem volna mondani.

ELNÖK: Simor András elnök úr, parancsoljon!

SIMOR ANDRÁS elnök (Magyar Nemzeti Bank): Hogy a közvélemény megfelelően legyen tájékoztatva, akkor erre a hozzám intézett kérdésére hadd válaszoljak. Vállrándítás nélkül mondtam. Mosolyogva mondtam, mert azt gondoltam, hogy ebben a körben ez természetes. Ha felveszek egy tízéves hitelt – mint magánember –, majd ezt a pénzt elhelyezem a bankba rövid távra, akkor nem ugyanannyi kamatot fogok kapni, mint amennyi kamatot a hitelre fizetek. *(Márton Attila: Nem ez volt a kérdés.)* Erről beszéltem. Tehát, ha a magyar állam fölvesz egy hosszúlejáratú hitelt külföldről devizában, és ezt devizabetétben elhelyezi a Magyar Nemzeti Banknál, akkor nem ugyanannyi kamatot fog rá kapni, hanem kevesebbet. Én erről beszéltem, azt gondoltam, hogy ez egy magától értetődő dolog, sajnálom. *(Márton Attila: Nem ezzel van gond, ne beszéljen félre.)* Ugyanis erről szól az Állami Számvevőszék jelentése, nem másról. Az erre vonatkozó passzus erről szól.

De hozzáteszem, hogy a Magyar Nemzeti Bank a magyar államháztartás része. Tehát ha a Nemzeti Bank több kamatot fizetne a magyar államnak, akkor egyvalami következne csak be: a Magyar Nemzeti Bank mérlege rosszabb lenne, a költségvetés mérlege jobb lenne, az államháztartás mérlege nullát változna, mert konszolidálva semmi hatása nincs rá. Erről van szó. A Magyar Nemzeti Bank pedig azért nem tud magasabb kamatot adni a magyar államnak, mert ő sem kap magasabb kamatot rövid lejáratú devizabetétre a piacon, és a Magyar Nemzeti Bank pedig nem akar szántszándékkal veszteséget csinálni, mert ha csinálna, azt nem magának csinálná, hanem a magyar államnak. Ilyen értelemben, amikor a Magyar Nemzeti Bank annyi kamatot fizet a magyar államnak, amit ő a devizabetéteiért a piacon kap, akkor a magyar állam érdekeit képviseli.

Köszönöm szépen a figyelmet. *(Márton Attila: Nem ez az alapvető probléma.)*

ELNÖK: Kovács Tibor alelnök úr következik. *(Jelzésre.)* Elnézést, pénzügyminiszter úr, nem láttam.

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Köszönöm a szót. Négy rövid reakciót szeretnék tenni. Az első: egy nagy bank két londoni brókere állt a spekuláció mögött.

A második: a képviselő úr úgy értelmezte, hogy az IMF számára és az Európai Unió számára megfelelő program; igen, számukra elfogadható hiteles gazdaságpolitikai program. Szeretném, ha az értelmezés egyértelmű lenne az ön számára is, azaz szakemberek számára hiteles gazdaságpolitikai program. Ezt kellene letenni önöknek is most az asztalra ahhoz, hogy szóba álljon az IMF, illetve az Európai Bizottság megfelelő szinten Magyarországgal, és ilyen értelemben szándéklevélnek tekinthesse azt, amit eddig még láthatóan nem sikerült megfogalmazni.

A harmadik megjegyzésem: a Számvevőszékkel két ponton azért vitánk van, és itt az imént megemlített egymilliárd eurós kibocsátás körül van az egyik vita, hogy van-e a jegybank tartalékában a korábban fölvetett pénzből valamennyi összeg, és az elkölthető-e. Mi ebből nem költöttünk el ilyen célra, önök költöttek MOL-részvény vásárlására ebből a

pénzből. Ezek után Magyarország úgy ítéli meg, hogy a nemzetközi pénzügyi helyzet úgy változott, hogy ki tud menni a piacra, és ki tud bocsátani egymilliárd eurót – mert szemben azzal a számmal, amit Márton úr mondott, egymilliárd eurónyi kötvénykibocsátásra került sor 2009 nyarán –, és ezt a kötvényt Magyarország kibocsátja, és lejegyzik a befektetők, nagyon-nagyon szűklátókörű megközelítés az, amit ön most itt elmondott könyvelői szemlélettel. Nevezetesen, ha ennek nagyobb a kamata, akkor ezen Magyarország veszít ahhoz képest, mint ha az IMF-es alacsony kamatozású pénzt használná föl. Mert mi is történik ekkor? Az országgal szembeni bizalom egyfajta tesztcsíkja, vagy ha úgy tetszik, egyfajta megjelenése az, hogy hajlandók-e a befektetők egymilliárd eurónyi magyarországi kötvényt 2009 nyarán lejegyezni. Azaz igazolható vagy sem, hogy Magyarország a piacról is tud fölvenni pénzt.

Ha nekem ezt nem hiszi el, akkor forduljon a jelenlegi kormány vezetőihez, illetve pénzügyi embereihez. Ők azt mondják immáron hónapok óta, hogy Magyarországnak nem kell IMF-hitelt igénybe vennie, Magyarország a piacról tudja magát finanszírozni, tehát jó helyzetben van az ország. Azaz az ország jó helyzete megítélésének egyik kritériumaként mondják ezt el. Természetesen ez így van, de természetesen az is igaz, hogy ez sokkal többre kerül, mintha IMF-es vagy európai uniós pénzből finanszíroznánk az országot. Hiszen mindkét nemzetközi szervezettől felvett pénz körülbelül félakkora kamattal kamatozik, mint amilyennel ki lehet bocsátani kötvényt a piacon, akár 2009 nyarán, akár 2012 őszén. Azaz nem csak egy paramétert kell figyelembe venni. Ezért vitatkozom az Állami Számvevőszék erre vonatkozó megállapításaival, mikor azt mondja, hogy nem volt indokolt a 2009 nyarán történt kötvénykibocsátás, hiszen ez nem azért volt indokolt, mert kellett a pénz. Hangsúlyozom, a pénz megvolt. Ez azért volt indokolt, mert akkor – más országokhoz hasonlóan – Magyarország is elérkezettnek látta az időt arra, hogy kimenjen a nemzetközi pénzpiacra, és államkötvény-jegyzéssel próbálkozzon. Még egyszer mondom, hogy sok ország, Németország sem tudott 2009 januárjában például államkötvényt kibocsátani, mert olyan mértékű volt bizalmatlanság a pénzzel rendelkezők körében, hogy azt a kötvényt sem jegyezték le, pedig elég stabil gazdaságról van szó.

Az Állami Számvevőszékkel van még egy vitapontunk – ha úgy tetszik –, hiszen amikor önök leírják, hogy az ÁKK szerint adósságfinanszírozás miatt nem volt indokolt a lehívás, ebben nincs vita közöttünk, de a probléma az, hogy senki nem mondta, legalábbis szerintem nincs olyan kormányzati dokumentum, én ilyet soha nem mondtam, hogy 2008 őszén adósságfinanszírozási céllal hívtuk volna le az első hitelrészletet az IMF-től. Világosan megfogalmaztam: ennek az volt a célja, hogy elrettentsük azokat, akik spekuláltak a forinttal, a magyar állampapírokkal és az OTP-részvényvel szemben. Nehogy félreértés legyen, ennek az volt az oka, hogy lássák: igen, ennyi pénz áll szembe velük, mármint a spekulánsokkal szembe.

Ezért azt gondolom, hogy miután az egész mostani bizottsági meghallgatás, a fideszes félreértelmezése 2008-nak abból adódik, hogy erre az ÁSZ-os megállapításra hivatkoznak, ezért abban közöttünk nincs vita, hogy természetesen adósságfinanszírozás miatt nem volt indokolt, de soha nem állítottam, hogy amiatt volt lehívva. Ami miatt lehívtuk, amiatt pedig indokolt volt lehívni. Tehát fenntartom azt az álláspontomat, hogy igenis 2008 őszén ezt meg kellett tenni, hiszen így lehetett elhárítani azt, ami történt. Elnök úr már utalt rá: a későbbi, tehát a november-decemberi államkötvénnyel kapcsolatos tranzakció sikeréhez is kellett az, hogy egyrészt legyen megállapodás, másrészt legyen lehívott összeg.

Ha már nálam a szó, akkor képviselő asszony kérdésére azt tudom mondani, hogy igen, felmerültek a kormány ülésén más megoldási javaslatok is. Értékelésként pedig azt tudom önnek mondani, hogy azon meghozott intézkedések hatására jobbá vált-e az ország – ha szabad ezt mondanom –, akkor csak két paramétert szeretnék önnek megemlíteni, lévén, hogy ennyi van itt nálam, de biztosan van még ezen kívül sok más paraméter is. A folyó fizetési mérleg 2009-ben több mint egy évtizede először ért el pozitív szaldót, a GDP

arányában plusz 0,2 százalék, az előző évi mínusz 7,1 százalékról javult pluszra. 2009 folyamán az ország nettó adóssága 2,9 milliárd euróval csökkent. Ez két olyan paraméter, ami arra a kérdésre válasz, hogy miért is.

Arra pedig, amit itt felsorolt, azt tudom válaszolni, hogy a szocialisták adták, szavazták meg annak idején a 13. havi nyugdíjat, és az ország gazdasági helyzete nem tette lehetővé, hogy ez fenntartható legyen 2009-et követően. Önök pedig azok közül az intézkedések közül, amit ön most itt felsorolt, ismereteim szerint semmit nem csináltak vissza.

Köszönöm a figyelmet.

ELNÖK: Kovács Tibor alelnök úr, parancsoljon!

KOVÁCS TIBOR (MSZP): Köszönöm szépen, elnök úr. A vita előrehaladtával egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a Fidesz képviselőcsoportjának politikai célja volt azzal, hogy ezt a bizottsági ülést összehívta. Nyilván, ha szakmai szándék lett volna, akkor olyan címmel hirdették volna meg ezt a bizottsági ülést, hogy az ÁSZ-jelentés összességének a megvitatása és értékelése. Ezzel szemben kiragadtak belőle egyetlen mondatot, ami jól hangzó címként eladható a külvilág felé, megpróbálva elterelni a figyelmet tulajdonképpen a Fidesz-kormány gazdaságpolitikai problémáiról, az IMF-tárgyalások állásáról vagy nem állásáról. Tehát nyilvánvalóan ez volt a célja a dolognak, és én sajnálom a magam részéről, hogy az Állami Számvevőszék tulajdonképpen partner volt egy ilyen politikai megrendelés teljesítésére azzal, hogy eljöttek ide, és megpróbálják magyarázni a megmagyarázhatatlant.

Ha az Állami Számvevőszék valóban szakmailag állt volna a dologhoz, amikor az államadósság növekedéséről beszél, akkor meg kellett volna állapítania azt, hogy az államadósság 2001-től kezdődően – többek között például a Fidesz-kormány szociálpolitikai intézkedéseinek eredményeként – folyamatosan és tendenciózusan növekedett. Legalább ennyi szakmai megállapítást kellett volna tennie, hogy az államadósság növekedése nem 2006-ban kezdődött, hanem 2001-től folyamatosan nőtt az államadósság.

Olyat is kellett volna tennie az Állami Számvevőszéknek, hogy nem feledkezik el arról, hogy ha már 2006-2011-et vizsgálta, hogy 2011-ben mi történt az államadósság kezelésével, hogy milyen folyamatok vezettek oda, hogy 2011 novemberében a kormánynak be kellett jelentenie azt, hogy az IMF-hez fordul. Mert úgy alakultak az ország pénzügyi viszonyai, hogy ezt kénytelen volt bejelenteni, aminek végül is majdhogynem hasonló hatásai lettek, mint amiről itt a bankelnök úr, illetve pénzügyminiszter úr beszélt, hogy valamelyest megnyugodtak a pénzügyi piacok. Nem elemezte ezt az Állami Számvevőszék, nem beszélt például arról sem, hogy mi is van ezzel a MOL-részvényvásárlással. Ezt miből valósította meg a kormány, hogyan történt ez, nem az IMF-hitelből? Mert mintha ilyen hírek jelentek volna meg, akkor erről is beszélni kellett volna. Hogy ez mennyire volt megalapozott, és mennyire volt megfontolt lépés, hogy az IMF-hitelből például ez a kormány ilyen célokra fordított forrásokat.

Most itt van az Államadósság Kezelő Központ vezérigazgató-helyettese; ha az IMF-hitel 34 százalékából, illetve a magánnyugdíjpénztárak elrabolt pénzéből államadósság-csökkentést hajtottak végre, akkor hogyan is van az, hogy most alig néhány tized százalékkal csökkent az államadósság ahhoz képest, ami volt a kormányváltás időszakában? Úgy gondolom, ezt jó lenne tisztázni itt a nyilvánosság, a sajtó nyilvánossága előtt, hogy hogyan is alakultak ezek a viszonyok az elmúlt időszakban, és mik vezettek oda, hogy most erről a problémáról beszélni kell. És ha valóban komolyan gondolja a szakmai vitát a gazdasági bizottság meg a gazdasági bizottság elnöke, akkor megfogadja Baja képviselő úrnak azt a kérését, hogy jöjjön ide Varga Mihály, amit már egyébként korábban is kezdeményeztünk. Szeretném emlékeztetni elnök urat arra, hogy jó lenne, ha Varga miniszter úr, illetve elnök úr,

aki tagja a delegációnak, átülne oda a másik oldalra, és tájékoztatná a bizottságot, és ezen keresztül a közvéleményt, hogy a magyar kormány milyen szándékkal vagy milyen feltételekkel kíván tárgyalni, milyen gazdaságpolitikai pályát kíván bemutatni az IMF-nek ahhoz, hogy gyakorlatilag azt a hitelt, amit ez ügyben fel kívánnak venni, megkaphassa Magyarország.

Nyilvánvalóan itt is egyszerűen arról van szó, hogy ha a bankhoz valaki befárad, és hitelt kíván felvenni, akkor nyilván egy egyszerű, közönséges kereskedelmi bank is azt mondja, hogy tessék szíves lenni bemutatni nekem azt, hogy ön hogyan tudja majd visszafizetni azt a hitelt, amit felvesz. Amikor gazdaságpolitikai pályáról beszélünk – vagy beszélt pénzügyminiszter úr –, nyilvánvalóan az IMF arra volt kíváncsi, hogy Magyarország vissza tudja-e fizetni majd azt a hitelt, amit föl kívánnak venni. Erről kellene beszélni, ezekre a kérdésekre kellene választ kapni, és kérem, hogy akkor majd tájékoztassa a bizottságot, vagy akár az Állami Számvevőszéket is, hogy ha már megfogalmazták azt a véleményüket, hogy sürgősen volt – úgymond – megkötni vagy fölvenni ilyen hamar ezt a hitelt, akkor nyilván arra is tudnak válaszolni, hogy önök mit gondolnak arról, mi következett volna akkor, ha ez a lépés nem történik meg. Mert ha azt mondták, hogy indokolatlan volt, akkor nyilván olyan következtetésük is van, hogy meg tudják mondani, mi történt volna akkor, ha ezek a lépések nem történnek meg.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Csak a személyes megszólítás okán: tisztelt alelnök úr, szerintem ön most úgy tesz, mintha nem tudná, világossá tettem, amikor összehívtam ezt a bizottsági ülést, hogy ennek a bizottsági ülésnek a 2008-as IMF-megállapodás a tárgya, és hogy a következő héten, október 1-jén, hétfőn készen állok arra, hogy a tárgyalódelegáció tagjaként tájékoztassam a bizottságot. Ezt előre bejelentettem, tehát ön ezzel teljesen tisztában van, úgyhogy nyitott kapukkal követeli mindezt itt, olyan hatalmas lendülettel, hogy csak át ne essen a küszöbön.

A másik, amit szeretnék önnek elmondani, tisztelt alelnök úr, hogy most én megértem, hogy miért követelik, de nem véletlenül volt Veres pénzügyminiszter úr olyan nagyon óvatos. Most önt idézem, 2008. november 4.: „A kormány kötelezettséget vállal arra, hogy az aláírás után nyilvánosságra hozza a készenléti hitelkeretről szóló szerződést”, és Veres pénzügyminiszter úr is itt az előbbieken arról beszélt, hogy a szándéklevél tartalmáról is akkor adtak érdemi tájékoztatást, amikor egyébként azt az IMF igazgatótanácsa megtárgyalta. Tudomásom szerint egyébként a magyar kormány mostani levelének ilyen megtárgyalására még nem került sor, és mi a tájékoztatást egyébként ilyen feltételhez így, ebben a formában nem is kötöttük.

Parancsoljon, pénzügyminiszter úr!

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Köszönöm a szót. Ha már ezt szóba hozta, elnök úr, akkor érdemes itt pontosítani két körülményt. A szándéklevelet, amelyet az adott ország nevében a kormány meghatalmazottja és a jegybank elnöke kell hogy aláírjon, nem lehet nyilvánosságra hozni az általam ismert szabályok szerint addig, amíg az IMF igazgatósága meg nem tárgyalja. Én ezért pontosan fogalmaztam, amikor elmondtam, hogy mi mit és mikor hoztunk nyilvánosságra. De bocsánat, önök nem szándéklevelet fogalmaztak meg. Tudomásom szerint ezen a levélen Simor András aláírása nincs rajta. Ezért okkal kéri a magyarországi nyilvánosság, okkal kéri a magyarországi ellenzék, amit a kormány képviselőjében valószínűleg Varga Mihály aláírt, hiszen ő vállalta ezt a nyilvánosság előtt, azt hozzák már nyilvánosságra.

Ez nem szándéklevél. Ez nem olyan gazdaságpolitikai pályát tartalmazó levél, ami feltétele annak, hogy az IMF igazgatósága erről tárgyalhasson. Ezért azt gondolom, hogy két különböző dologról beszélünk, és azért nagyon fontos itt most ezt elmondani, mert én nem

kérném önöktől azt, hogy az IMF igazgatósága elé menő előterjesztést idő előtt hozzák nyilvánosságra, jöllehet önök ezt követelték annak idején tőlem. Mert a szabályokat be kell tartani mindenkinek. Náluk ez a szabály, ez elfogadható számomra, ezért nem is kértem ilyet soha önöktől. De itt most nem erről van szó. Önök nem szándéklevelet küldtek ki egy ország nevében az IMF-nek, hanem kiküldtek egy levelet a kormány képviselőjében vagy a kormány nevében. Azt gondolom, okkal kérjük, hogy ezt hozzák nyilvánosságra, hiszen erre nem érvényes az IMF tiltása, hogy nem kerülhet nyilvánosságra addig, ameddig az igazgatóság meg nem tárgyalja. Azért fontos ezt tisztázni, elnök úr, mert azt gondolom, hogy két külön minőségű iratról van szó.

Köszönöm.

ELNÖK: Miniszter úr, adtak bármilyen tájékoztatást az IMF igazgatóságának tárgyalása előtt 2008-ban a magyar parlamentnek, vagy nem? Igen vagy nem?

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Ön idézte. Ma itt felidézte ön, hogy milyen tájékoztatást adtak a nyilvánosságnak. Igen, adtunk tájékoztatást. Ön idézte itt ma. Köszönöm, hogy megtette.

ELNÖK: Én idéztem? Mire gondol?

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): A Magyar Szocialista Párt frakcióvezetőjét idézte a mai napon. A Magyar Szocialista Párt frakcióvezetője a nyilvánosság előtt beszélt arról, hogy a többségi kormánypárti frakció milyen tartalmú gazdaságpolitikai gondolkodást folytat. Ez a nyilvánosság tájékoztatása.

ELNÖK: Tehát arra gondol, amikor Lendvai Ildikó frakcióvezető asszony elmondta, hogy az IMF-megállapodással fogják megvédeni a 13. havi nyugdíjat. Ezt gondolja tájékoztatásnak, ugye?

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Uram, ön most hazudott. Nem ezt mondta Lendvai Ildikó. Pontosán fogalmazott akkor, amikor felolvasta, amit mondott. Olvassa föl megint, és akkor nem fogja félrevezetni a nyilvánosságot. Tehát, amit Lendvai Ildikó mondott, az pontosan arról szólt, amit most ön hiányol, meg mi is hiányolunk. Ezért az a kérésünk – azt gondolom, teljes joggal –, hogy tegyék meg ezt önök is. Ha elküldenek egy kormányzati papírt – még egyszer mondom, nem szándéklevelet az ország nevében – Washingtonba, akkor ennek helye van a nyilvánosságban.

Önök rengeteg perrel és másfajta fenyegetéssel próbáltak engem sarokba szorítani az elmúlt években olyanfajta dolgok miatt, amiről itt most szó van, hogy én mit vagyok köteles kiadni és mit nem vagyok köteles kiadni papíros feljegyzésekből meg másokból, kézzel, ceruzával írt feljegyzésekből. Önök egy hivatalos levelet küldtek el. Hát, ha ez nem tartozik az ország nyilvánosságára, akkor azt gondolom, nagyon furcsa elképzelések vannak önökben arra nézve, hogy mástól mit követelnek, és önökre pedig mi vonatkozik.

Szerintem tehát – még egyszer mondom – nem szándéklevélről van szó, és annak idején a tájékoztatás megtörtént.

ELNÖK: Hadd idézzem akkor még egyszer. Lendvai Ildikó azt mondta 2008. október 28-án, hogy az MSZP támogatja a hitelszerződés megkötését, mert a közsférában a munkahelyek biztonsága többet ér, mint a béremelés, a nyugdíjrendszerben pedig többet ér a biztonság és a 13. havi nyugdíj megőrzése, mint a még oly fontos részletszabályok változatlansága.

Tehát ön szerint ezzel nem azt mondta Lendvai Ildikó, hogy ezzel a megállapodással majd meg szeretnék őrizni a 13. havi nyugdíjat? Én nem tudok magyarul?

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Ismeri az első szándéklevél tartalmát?

ELNÖK: Ezt mondta, vagy nem ezt mondta? *(Tukacs István: Nem bírósági kihallgatáson vagyunk, elnök úr!)*

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Ismeri? Mert ez pontosan összhangban van azzal, amit Lendvai Ildikó elmondott. Mit tartalmaz az első szándéklevél? Azt tartalmazza, hogy a 13. havi nyugdíjak megmaradnak 80 ezer forintos értékhatárig. Ezt tartalmazza az első szándéklevél. Tehát összhangban van a tájékoztatás? Összhangban van.

Nem tudok mást mondani önnek, ez a valóság.

ELNÖK: Azt javaslom, hogy ezt majd döntse el a nyilvánosság, azért nyilvános ez a mai bizottsági ülés, én is el fogom mondani a végén az álláspontomat.

Továbbadom a szót Aradszki András képviselő úrnak, parancsoljon. *(Jelzésre.)* Bocsánat, igazgató asszony reagálni kíván, parancsoljon!

MAKKAI MÁRIA igazgató (Állami Számvevőszék): Igen, köszönöm szépen, elnök úr.

Kezdeném alelnök úr felvetésével. Az Állami Számvevőszék – önök sokkal jobban tudják, mint én – az Országgyűlés ellenőrző szervezete. Innentől kezdődően azt gondolom, ha mi kapunk egy bizottsági ülésre meghívót, nem kívánságműsor lehet az részünkről, hogy eljövünk-e vagy nem, kutya kötelességünk, hogy részt vegyünk ezen a bizottsági ülésen.

Azt gondolom, amikor fölvezettem – és elnök úr rögtön az elején megadta az Állami Számvevőszéknek a szót, hogy elmondjuk, amit el szeretnénk mondani –, teljesen világossá tettem, hogy miről szól az ellenőrzésünk, miről szól a jelentésünk, és hogy mennyi az a rész ebből, ami a mai napirendhez kapcsolódott. Azt is jeleztem, hogy mi szakmai anyagot tettünk le, és nyilván mi politikai vitában nem veszünk részt. A szakmai anyag le van téve, az van benne, ami le van írva, javaslom egyébként, érdemes több szempontból is, nem csak IMF-szempontról elolvasni.

2011-et is természetesen érinti a jelentésünk, sőt mi több, képviselő úr, a MOL is szerepel benne, a 16. és a 30. oldalon is kitérünk a MOL-részvények megvásárlására. Tehát nem csak a 2008-as IMF-hitelt tartalmazza a jelentésünk. Erről ennyit.

Még adós vagyok azzal, hogy a 2009-ben kibocsátott kötvénynél végül is az IMF-kondíciókhoz képest ott milyen kondíciók voltak. Egymilliárd értékű eurókötvény kibocsátásáról volt szó, amelynek a futamideje öt év, és a kötvény kuponértéke 6,75 százalék. A piaci referenciahozam akkor 2,8 százalék volt, és ehhez képest azt kell mondjam, hogy extra eltérő referenciahozammal sikerült a kötvényt kibocsátani, mert 3,95 százalékos eltéréssel, felárral tudtuk csak a kötvényt kibocsátani. Még ennyivel adós voltam, illetve még – bocsánat – az IMF-hiteleket, hogy teljesen pontosak legyünk. Az IMF-hitelek 2,23 és 3,36 százalék között mozog, de nyilván majd az Államadósság Kezelő Központ vezérigazgató-helyettese pontosít. Tehát e között mozog, és hozzá kell tennem, hogy az IMF a folyósított hitel felvételére banki jutalék- és egyéb költségeket is felszámol, ami az ellenőrzött időszakunkban az IMF esetében 11,4 milliárd forintot jelentett.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Aradszki András képviselő úr, parancsoljon!

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Köszönöm szépen, elnök úr. A bankelnök úrtól kérdeznék először. Annyit szeretnék kérdezni, hogy 2008 márciusában már azért a válság jelei főleg az Egyesült Államokban egy hitelválság keretei között jelentkeztek. Akkori emlékeim szerint az Európai Unió illetékes biztosa, az EKB elnöke, de tulajdonképpen a magyar gazdaság irányítói is azt mondták, hogy kérem szépen, ez a fajta válság nem érinti Európát, ez megáll, hát nem mondom, hogy a La Manche csatornánál, hanem az ír szigetekenél. Ez egy indokolható hozzáállás volt az akkori vezetők részéről, ugyanis nem kellett volna pánikot kelteni idő előtt. De inkább azt szeretném kérdezni, hogy 2008 márciusa és 2008 októbere között mennyire volt proaktív az MNB, illetőleg az ország gazdasági irányítói a tekintetben, hogy felkészüljenek a minden bizonnyal előre látható válság továbbgyűrűző hatásaira. Mit tettek vagy mit terveztek ennek a leküzdésére? Készült-e a válság hatásait értékelő, illetve kezelő javaslat, tanulmány? Ha nem készült, akkor miért nem?

Ezt azért vagyok bátor feltenni, mert elnök úr előadásában azért nagyon impulzívan és nagyon erőteljesen jelent meg az, hogy milyen szakmai háttérmunka folyik az MNB-ben. Úgy gondolom, 2008 márciusa és 2008 októbere között azért jó lett volna, ha előkészítik ennek a válságnak a kezelését, és nem várják meg azt az időpontot, 2008 októberét, amikor az OTP elleni tőzsdei spekuláció, valamint a forint elleni támadás ilyen helyzetet teremt. Ez az egyik kérdésem.

A második kérdésem, hogy az MNB-elnök úr szavai szerint az IMF-megállapodás egyik indoka volt az állam fizetőképzetlenségének az elkerülése. Veres pénzügyminiszter úr azt mondta – és ebben nincs vita, azért ez legyen egy fontos megállapítása ennek az ülésnek –, hogy abban a pénzügyminiszter úr sem vitatkozik az ÁSZ megállapításával, hogy nem az államadósság finanszírozása indokolta a hitel gyors felvételét és felhasználását. A kettő között ellentmondást érzek, de látszólagos az ellentmondás, magyarul lehetséges volt úgy az állam fizetőképzetlenségének a bekövetkezése, hogy közben az államadósság finanszírozása zavartalanul történik. Ha ez igaz, akkor tulajdonképpen el lehet-e mondani azt, hogy 2008 októbere elején a hitelmegállapodás gyors tető alá hozását az OTP elleni tőzsdei spekuláció, valamint a forint elleni spekuláció okozta? Innen már csak egy kis lépés, hogy tulajdonképpen az OTP elleni tőzsdei spekuláció és a forint elleni támadás eredményezte a nyugdíjak csökkenését és az egyéb megszorítási intézkedéseket. Magyarul: tényleg tisztázzuk azt – és ezt szívesen venném –, hogy ha nem igaz, hogy az államadósság finanszírozása indokolta az IMF-megállapodás gyors megkötését, akkor mi indokolta ténylegesen. Csak ez a két ok, az OTP és a forint elleni spekuláció?

A harmadik kérdésem: tudnak-e arra magyarázatot adni, hogy ennek a támadásnak miért Magyarország volt az alanya? Történt-e más országok nemzeti valutája, valamint vezető pénzügyintézete ellen hasonló támadás ebben az időszakban? Ha nem történt, akkor magyarázzák már meg nekem, hogy miért Magyarország volt ennek az áldozata, milyen makrogazdasági okok eredményezték azt, hogy egyes nagybankok brókerei – azt hiszem, kettő brókerről van szó – ilyen mértékben megingassák a magyar gazdaság helyzetét. Ennyit a kérdésekről.

A másik: igazgató asszony megelőzött engem, felírtam ide magamnak, hogy azért furcsállom a szocialista párti képviselők részéről, hogy az Országgyűlés ellenőrző szervét ilyen vádakkal és ilyen jelzőkkel illetik akkor, amikor igen fontos kérdésben tett le egy nagyon fontos és nagyon megalapozott nyilatkozatot.

Köszönöm, elnök úr.

ELNÖK: Amennyiben most nincs reakcióra igény, akkor a vitában elvileg az utolsó hozzászóló Burány Sándor képviselő úr, de... *(Jelzésre.)* Előtte vezérigazgató-helyettes úr kért szót.

DR. BORBÉLY LÁSZLÓ ANDRÁS vezérigazgató-helyettes (Államadósság Kezelő Központ): Bocsánat, csak alelnök úr feltett az adósságkezelőnek néhány kérdést, de ha képviselő úrnak is lesz még kérdése, szívesen megvárom. (*Burány Sándor: Nem.*) Jó.

Az egyik, hogy az adósságkezelő nem vitatta, hogy indokolt volt-e vagy nem, pusztán azt jelezte az ÁSZ-nak, hogy akkor és pont ott nem láttuk adósságkezelési szempontból ennek az indokoltságát. Ahogy miniszter úr is rámutatott, egyéb tényezők indokolták, és ezt mi nem is vitattuk, és nem vitatjuk ma sem.

Meg lettünk szólítva a magánnyugdíjpénztár-ügyben. Egyrészt szeretném jelezni, hogy a gazdasági bizottságnak – meg az egész Országgyűlésnek – benyújtásra került a Nyugdíjreform és Adósságcsökkenő Alap éves beszámolója, csak ismereteim szerint elhalasztotta ennek a vitáját a gazdasági bizottság például, tehát ezek az adatok ismertek. E szerint 528,8 milliárd forint befizetési kötelezettsége volt az alapnak, a ténylegesen megkapott 2 700 milliárd forintos vagyomból 1 400 milliárd forintnyi állampapír került bevonásra, 528,8 milliárd forintot befizetett, ebből 70 milliárd visszatérítésre került, mert a nyugdíjalap egyenlege azt tette szükségessé, hogy nullszaldós maradjon, ezért visszautalta. Ez adósságtörlesztésre, államkötvények visszavásárlására bevonásra is került az év elején.

Ezenkívül további körülbelül 100 milliárd került adósságtörlesztésre idén, és maradt körülbelül 600 milliárd forintnyi vagyon, ami jelenleg is megvan, tehát ez nem vész el, nem tűnt el, létezik. Bármikor, ha a bizottság igényli, természetesen szívesen állunk részletesebb tájékoztatással is rendelkezésre.

Még egy az adósság alakulásáról, hogy hova lett ez a bevont állampapír, itt pedig a zárszámadási törvényben szintén beszámoltunk arról, hogy az államadósság miért nem csökkent olyan mértékben, mint amennyit a bevont állampapírok indokoltak volna. Erre nagyon egyszerű a válasz: a forint árfolyama volt az, ami jelentősen befolyásolta az adósság alakulást, mert körülbelül 1 200 milliárd volt az éves árfolyamgyengülés a devizaadósságon. A devizaadósság nagyságát nem az adósságkezelő találta ki, hanem azt a hitelpiaci válság idézte elő, hogy 45 százalék körül van az államadósságon belül a devizaadósság részaránya, amikor a forintadósságot le kellett cserélni az IMF-hitelre, amiről most szó van. Tehát ez teljesen indokolt dolog volt, ezen viszont nagy az árfolyamkitettség, és 278 forinttal indultunk neki a 2011. évnél, és 311 volt az év utolsó napján a forint árfolyama. Ez nem egy valós veszteség, ez egy könyvelési árfolyam-különbözet, egyébként most azzal, hogy erősödött a forint, egyszerűen elkezdett csökkenni az adósság.

Köszönöm szépen a figyelmet.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Burány Sándor képviselő úr következik, s ha jól sejtem, akkor ő az utolsó hozzászóló, és ezzel talán lassan lezárnám a vitát. Parancsoljon, képviselő úr!

BURÁNY SÁNDOR (MSZP): Köszönöm szépen a szót, elnök úr. Elég tanulságos volt a vita. Az első, amit el kellene döntenünk, hogy az IMF-re hogyan nézünk. Hogy egy gazdasági szakembert idézzek, aki ma délelőtt tartott sajtótájékoztatót, el kellene döntenünk, hogy az IMF mint intézmény tulajdonképpen milyen eszköz Magyarország felől nézve. A gazdasági szakember azt mondta, hogy a mostani magyar kormány elég sajátosan értelmezi az IMF szerepét, mert kifelé ezt az intézményt nyugtatónak szánja, befelé pedig mumusnak. A mai bizottsági ülésen is egyfolytában gondolkodtam, hogy fideszes és KDNP-s képviselőtársaim most tulajdonképpen mumusnak tekintik az IMF-et, vagy pedig egy olyan szervezetnek, amely, ha bajban van az ország, akkor kész segítséget nyújtani konkrét feltételek mellett. Egyetértek azokkal az elemzésekkel és azokkal a pénzügyminiszter úr által, jegybankelnök úr által elmondott szavakkal, amelyek világossá tették, hogy 2008-ban sok választási lehetősége nem volt az országnak. Azzal is, hogy 2008-ban az akkor felvett IMF-

hitel alapozta meg azt, hogy például 2010-ben már több mint egyszázalékos gazdasági növekedés volt az országban, és többek között azt is az akkori IMF-hitel és a hozzá szorosan kapcsolódó stabilizálási program eredményezte, hogy önöknek most egyáltalán van lehetőségük lavírozni, van lehetőségük lejteni azt a pávatáncot, amelyre Orbán Viktor miniszterelnök úr annyira büszke.

De, hogy amikor van választása a politikának, akkor mit választ, azt világosan mutatják az önök intézkedései és a mi intézkedéseink közötti különbségek is egyébként, csak nem biztos, hogy úgy, ahogy ezt önök értik. Mi például még a válság kellős közepén, akkor, amikor közel 7 százalékos volt Magyarországon a visszaesés – és nem csak Magyarországon, egész Európában, több mint 10 százalékos volt a teljes európai uniós átlagban a visszaesés mértéke 2009-ben –, akkor is ragaszkodtunk például ahhoz, hogy a minimálbér nem viselhet adót. Akkor, amikor 2010-ben ez a visszaesés már termőre fordult, és több mint egyszázalékos gazdasági növekedésbe csapott át, Orbán Viktor miniszterelnök egyik első intézkedéscsomagjának egyik pontjaként meghirdette, és azóta önök ezt meg is csinálták, hogy a minimálbér – szemben a szocialista és szabaddemokrata kormányokkal – nem élvez adómentességet, ma 16 százalékos adót kell fizetni a minimálbéreseknek is.

Világossá válik a különbség egyébként még a legjobban fájó kérdésben, a nyugdíjasok helyzetében is. Egészen addig, ameddig lehetett, ragaszkodtunk a 13. havi nyugdíjhoz, amelyet egyébként nem önök, hanem mi vezettünk be. 2008-ban, mikor a feltételek még kedvezőbbnek látszottak, akkor korlátoztuk, de az átlagos nyugdíjjal rendelkező nyugdíjasok 13. havi nyugdíja akkor is megmaradt, hiszen 80 ezer forint fölött korlátoztuk csak a kifizetését, és nagyon fájó volt mindnyájunk számára, hogy amikor a gazdasági visszaesés nem tette lehetővé a szociális ellátások ilyen mértékű fenntartását, akkor ettől meg kellett válni. De ekkor is hoztunk egy intézkedést, amelyet önök azóta megszüntettek. Ez az intézkedés két elemből állt, egyik részét tartották – olyannyira, hogy még büszkén ismételni is szokták –, ez az volt, hogy áttértünk az inflációkövető nyugdíj-megállapításra. Ezt önök úgy szokták lefordítani, mikor erről büszkén beszélnek, hogy megőriztük a nyugdíj értékét. Nos, ezt az inflációkövető nyugdíjszámítást például mi vezettük be annak idején. A másik, amit bevezettünk – ezt viszont önök visszaszívták –, az a nyugdíj-kiegészítés egy sajátos rendszere lett volna. Még a Bajnai-kormány idején szavazta meg az Országgyűlés a kormány javaslatára azt az intézkedést, ami világossá tette, hogy érzékelhető gazdasági növekedés esetén lesz nyugdíj-kiegészítés a rendes nyugdíjon kívül az országban. Az érzékelhető nyugdíj-kiegészítéshez azért persze kellene legalább 3 százalékos gazdasági növekedés.

A mai nyugdíjasok számára sajnos két rossz hírünk van: az egyik, hogy a kormány most recesszióba vitte a gazdaságot, tehát messze vagyunk ettől a 3 százalékos gazdasági növekedéstől, a másik, hogy megváltoztatta a törvényeket, eltörölte ezt az intézményt. Ha valaha a gazdasági növekedés elérné Magyarországon a 3 százalékos mértéket, az önök döntése miatt a nyugdíjasok akkor sem kapnák meg azt a nyugdíj-kiegészítést, amit mi a válság közepette vezettünk be. Amikor egy kicsit nagy hangon szoktak beszélni ezekről a kérdésekről, akkor kérem, azért a saját intézkedéseiket is vizsgálják meg, hogy olyan időszakban, amikor a gazdasági válsághoz képest sokkal kedvezőbb az országban a helyzet, hiszen még az idej, számomra tragikusnak tartott és nevezett gazdasági visszaesés mértéke sem éri el a válság visszaesését, akkor ebben a kedvezőbb helyzetben miért adóztatják meg a minimálbért. Miért nem változtatják meg korábbi döntéseiket, és engedik meg azt a nyugdíj-kiegészítést, amit mi vezettünk be? Vagy ha annyira egyetértenek, és egyébként korábban velünk együtt is szavaztak ebben a kérdésben a 13. havi nyugdíj intézményével, miért nem vezetik be. Ha önök erre nem hajlandók bármilyen oknál fogva, akkor egyrészt mondják meg, hogy mi ennek az oka, s egyébként meg azt hiszem, ebben a kérdésben is egy picit illene szerényebben fogalmazni.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Ezzel a kérdések körét lezárom. Lesz még egy véleménykör, most az a kérdésem, hogy a meghívott vendégeink kívánnak-e reagálni a véleménykör előtt, vagy csak utána. *(Jelzésre.)* Úgy látom, hogy előtte, úgyhogy elnök úr, utána miniszter úr.

SIMOR ANDRÁS elnök (Magyar Nemzeti Bank): Köszönöm szépen. Tekintettel arra, hogy voltak kérdések, úgy gondolom, erre reagálnom kell.

Egyik az, hogy 2008 márciusától már érzékelhetők voltak a feszültségek, mit tett a Nemzeti Bank ebben az ügyben. Az egyik dolog, amit azért el szeretnék mondani, hogy 2008 márciusában az egyáltalán nem volt szükségszerű, hogy ez a válság be fog következni. Nyilván esélyei voltak, de szükségszerű nem volt, és figyelmükbe ajánlanám az IMF által az elmúlt egy hónapban kibocsátott 300 oldalas könyvet, ami a válság hatásait elemzi, és aminek az összefoglalójából megpróbálok röviden, magyarra fordítva idézni. Azt mondja, hogy a válság kezdete – ők 2007 augusztusára teszik a válság kezdetét általában – és 2008 szeptembere között a közép-kelet-európai régiót nagyon kis mértékben a válság. A tőkebeáramlás folytatódott, a hitelezés növekedett, és a legnagyobb probléma ebben a régióban az infláció volt. Tehát nem látszott közvetlen hatása a válságnak a régióra, és egyáltalán nem volt szükségszerű, hogy ezt a kezdődő válságot úgymond félre fogják kezelni, és ennek a régióra olyan súlyos következményei lesznek, mint amilyenek lettek.

Ezt azért érdemes hangsúlyozni, mert utólag minden olyan egyértelműnek és világosnak tűnik, és azt gondoljuk, hogy más forgatókönyv nem is létezhetett. Ennek ellenére a Nemzeti Bankban folyamatosan nagyon komoly munka folyt annak értékelésére, hogy milyen Magyarország gazdasági helyzete, és egy rosszabbodó külpiazi helyzet hogyan érinthet minket. Ugyanakkor azt is látni kell, hogy a Nemzeti Banknak az elemzések készítésén túlmenően meglehetősen korlátozottak a lehetőségei. Mi nem a gazdaságpolitika centruma vagyunk, a mi felelőségünk alapvetően az árstabilitás és a pénzügyi stabilitás elősegítése. Ennek ellenére, amit meg lehetett tenni, megtettem. Többek között 2008 márciusában írtam egy bizalmas levelet az akkori miniszterelnöknek, amelyben felhívtam a figyelmet arra, hogy a folyamatok fenntarthatatlanok, és viszonylag gyors változás kell ahhoz, hogy ebben valami eredményt elérjünk. Tehát azt gondolom, hogy mi, ami tőlünk telhető volt, megtettük az ügy érdekében.

A másik: miért mi kerültünk válságba? Úgy gondolom, ezt részletesen kifejtettem a bevezetőben. Három oka volt, amiben Magyarország úgymond „könnyűnek találtatott”: magas államadósság, magas devizában fennálló külső adósság, alacsony növekedési képesség. Ebben kellett és kellene még mindig változást és javulást elérni. És, hogy miért kellett végül is a pénz? Itt egy kicsit szójáték folyik. Mert a pénzügyminiszter úr azt mondja, hogy az IMF-pénz nem a költségvetés számára kellett, hanem a bankoknak meg a devizatartalékba. De arról nem beszélünk, hogy az Európai Uniótól is felvettünk ugyanakkor egy jelentős összeget, amit viszont a költségvetés használt fel.

Tehát az én megítélésem szerint, ahogy ezt a bevezetőmben megpróbáltam elmondani, a megállapodás három célt szolgált: egy szuverén állam, egy valuta- és egy bankválság egyidejű elhárítását szolgálta ez a gyors megállapodás, és ilyen értelemben azt gondolom, hogy ez sikeres és eredményes volt.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Pénzügyminiszter úr, parancsoljon!

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Köszönöm. Miután Aradszki képviselő úr meglehetősen leegyszerűsítve próbálta a dolgot bemutatni, nevezetesen, hogy az OTP meg a forint elleni támadás miatt kell a nyugdíjakat csökkenteni, ugye én elég precízen

fogalmaztam abban, hogy három olyan körülmény volt azon az októberi napon, ami miatt reagálási kényszerben voltunk. Volt egy OTP-részvény elleni spekuláció, volt egy forint elleni spekuláció, és a kiszáradt állampapírpiac, ez volt a harmadik, amit mondtam. Hiszen aznap délutánra az történt, amit itt pontosan az imént elmondott a vezérigazgató-helyettes úr.

Ezért azt tudom mondani, hogy nem igaz úgy az állítás, ahogy ön elmondta. Ezek voltak azok a jelek, amelyek nyilvánvalóvá tették, hogy Magyarországra is beköszöntött az a válság, amely a világban addig valahol bujkálva itt-ott-amott már érzékeltette a hatását. Én még azt is hozzáteszem elnök úr imént elmondott gondolatához, hogy közösen vettünk részt akkor, szeptember közepén a francia EU-elnökség kapcsán egy olyan miniszteri és bankelnöki összejövetelen, ahol – úgy fogalmazok – nagyon komoly beosztásban lévő európai, vezető pénzügyi szakemberek, az Európai Központi Bank elnöke, az Európai Unió biztosa mondták el a kialakult helyzetről a véleményüket. Ez azon a péntek-szombaton volt, amikor hétfőn bedőlt a Lehmann Brothers. Senki, de senki nem mondta közülük azt, hogy olyan súlyos a helyzet, mint amit hétfőn délután már mindenki gondolt.

Ezt csak azért mondom, mert négy év távlatából már sok minden okosabban látszik. Akkor és ott, az egy teljesen más helyzet, és azt tudom mondani erre, hogy a szerződést tehát nem az indokolta, hogy meg kell menteni az OTP-t, nem az indokolta, hogy meg kell menteni a magyar bankrendszert. A szerződést az indokolta, hogy meg kell menteni Magyarországot, hiszen nem lehetett tudni, hogy meddig fog tartani ez a bizonytalan helyzet. Csak emlékeztetek mindenkit, hogy szeptember 25-ét követően nem voltak pénzügyi tranzakciók nemzetközi viszonylatban. Azaz senki senkinek nem mert pénzt kölcsön adni. Olyan mértékű bizalmatlanság volt a világ pénzpiacán, hogy egyszerűen senki senkinek nem akart pénzt adni, mert nem tudta, hogy valaha visszakapja-e, ha adott, hiszen úgy ment csődbe az a bank, hogy akkor – először a világban – nem csak a tulajdonosok vesztették el a pénzüket, hanem azok is elvesztették a pénzüket, akik ott tartották, abban a banknak vagy ennek a banknak a származtatott értékpapírjaiban. Ezért azt tudom mondani, hogy a dolog egyértelmű volt, hogy miért kell akkor megállapodni, mi a célja a megállapodásnak, és miért indokolt a megállapodás.

Arról természetesen megint nem kívánok igazán vitát nyitni, hogy az IMF-megállapodás nem azért volt szükséges, hogy folyó finanszírozás biztosítására került volna sor, hiszen a jelentésben le van írva a másik oldalon, hogy erre a célra az Európai Unió 2 milliárd eurós forrását lehetett igénybe venni 2008 decemberében, és Magyarország az elszámolásnak megfelelően ezzel élt is. Hangsúlyozom, mind a mai napig természetesen ez a két forrás a legolcsóbb forrás a magyar finanszírozásban. Tehát ha ezt csak abból az irányból próbálnánk megközelíteni, hogy hogyan olcsóbb, akkor természetesen IMF-es és EU-s forrásból mindig olcsóbb ugyanazt a pénzt biztosítani, mint bármilyen más kötvénykibocsátással, ez olcsóbb, mint a német kötvénykibocsátás. Félreértés ne legyen, ezt csak ezért akarom elmondani. Az más kérdés, hogy ezt meg tartósan nem lehet csinálnia egy országnak, ez átmeneti problémák orvoslására szolgáló megoldás volt akkor és ott.

Köszönöm szépen, ennyi lett volna a reagálásom Aradszki képviselő úr által felvetettekre.

ELNÖK: Köszönöm szépen. Amennyiben nincs további ilyen szándék, a véleménykör következik, frakciónként – legalábbis így szoktuk, remélem, most is elfogadják képviselőtársaim – egy képviselőnek van lehetősége arra, hogy véleményt mondjon. Én szeretnék majd, de kérdezem, hogy rajtam kívül van-e erre jelentkező. *(Jelzésre.)* Aradszki András képviselő úr, a KDNP-frakció részéről, parancsoljon!

Vélemények

DR. ARADSZKI ANDRÁS (KDNP): Köszönöm a szót, elnök úr. Nagyon hasznosnak értékeljük mi, KDNP-sek a gazdasági bizottságnak ezt a mai ülését, mert azért világossá vált mindannyiunk előtt, hogy az államadósság finanszírozása nem indokolta az IMF-hitel felvételét, ez elég világosan elhangzott. Az is látható volt, hogy 2008-ban annak ellenére, hogy a 2007-ben megjelent válság jelei is 2008 márciusában már világossá váltak, hogy az amerikaiból indult válság eléri Magyarországot, annak ellenére nem tett az akkori pénzügyi vezetés lépéseket a válság megelőzésére. Annak a természete egy jelzáloghitel-válság volt, és nyilvánvaló volt, hogy Magyarországon a devizában való eladósodottság olyan mértékű, hogy nyilvánvalóan érintenie kellett Magyarországot, hogy Magyarország is ilyen helyzetbe kerülhet, mint amilyenbe került.

Azt gondolom, ezeknek a tényeknek a feltárása, illetve megismerése kellően szolgálja azt, hogy a közvélemény is világosan lássa, 2008 októberében miért kellett ilyen rapid módon, előkészítetlenül megállapodást kötni az IMF-fel.

ELNÖK: Kovács Tibor alelnök úr, parancsoljon!

KOVÁCS TIBOR (MSZP): Kicsit érthetetlennek tartom Aradszki képviselő úrnak ezt a magyarázatát, mert éppen az ellenkezőjéről győzött meg engem ez a mai vita. Mégpedig arról, hogy az akkori helyzetben, az akkori információk birtokában, amit a kormány megtett lépéseket Magyarország védelme érdekében, azok szükségszerű lépések voltak, olyan lépések, amelyeket megfontoltak és meggondoltak. Európában nem volt olyan pénzügyi szakember, aki abban az időszakban előre jelezte volna, hogy milyen következményei lesznek az Egyesült Államokban kirobbant pénzügyi válságnak Európára és a világgazdaságra nézve. Éppen néhány perccel ezelőtt mondta el pénzügyminiszter úr, hogy együtt voltak a bankelnök úrral egy tanácskozáson, ahol vezető pénzügyi szakemberek még véletlenül sem utaltak erre a kérdésre.

Tehát ezt a mai tanácskozást úgy beállítani, mintha az akkori lépések szükségtelenek és indokolatlanok lettek volna, hát ez tartozik a politikai inszINUÁCIÓ kategóriájába, ami teljes mértékben szakmailag elfogadhatatlan. Semmilyen elhangzott érv, még az Állami Számvevőszék véleménye sem támasztja alá azt, amit elmondtak itt a kormánypárti képviselők, megpróbálva menteni a mundér becsületét vagy megpróbálva megfelelni annak a kimondott vagy kimondatlan elvárásnak, amit a kormány ezzel a bizottsággal kapcsolatban esetleg megfogalmazott velük szemben.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Szeretném azzal kezdeni, tisztelt képviselőtársaim, hogy mi is volt a mai bizottsági ülés célja. Azt gondolom, a célja az volt, hogy folytassunk egy tényleg érdemi vitát arról, hogy 2008-ban miért és milyen körülmények között kellett megkötni az IMF-megállapodást, és természetesen arról is, hogy ennek az IMF-megállapodásnak mi volt az ára és mik voltak a következményei. Elhiszem, hogy ellenzéki oldalról – legalábbis szocialista képviselőtársaim, főleg a jelen nem lévő Baja képviselő úr – azt hiányolták, hogy akkor miért nincsenek itt előre a következtetések. Ez azért van, mert én nem szoktam az ítéletet előre megírni. Lehet, hogy az önök kultúrájában ez így szokás, én nem így szoktam, és azt gondolom, érdekes volt ez a vita, és érdemes levonni ebből a tanulságokat.

Szerintem a vita abból a szempontból megerősítette az Állami Számvevőszék eredeti következtetését, hogy 2008-ban valóban nem az államadósság visszafizetése indokolta az IMF-megállapodás megkötését. Voltak más körülmények természetesen, de ami miatt erre leginkább szükség volt, az a bankmentő csomag és a Magyar Nemzeti Bank

devizatartalékának a megemelése. Ezek voltak a legfontosabb indokok, ami miatt 2008-ban rapid és gyors megállapodást kellett megkötni.

De azzal ugye mindannyian tisztában vagyunk, hogy ennek a megállapodásnak ára volt, és azóta már pontosan tudjuk, hogy egyébként mi volt az ára. Az ára volt egy nyugdíjcsökkentés, az ára volt egy bércsökkentés – jelentős közalkalmazotti bércsökkentés –, az ára volt egyébként a személyi jövedelemadó jelentős megemelése, ára volt az ingatlanadó bevezetése, ami – istennek hála – végül elmaradt, és még számtalan egyéb megszorítás. Engem arról nem győzött meg a pénzügyminiszter úr és szocialista képviselőtársaim sem, hogy önök ne lettek volna tisztában ennek minden következményével akkor, és bár arról beszéltek – Lendvai Ildikó frakcióvezető asszony is –, hogy ezzel a megállapodással majd meg lehet őrizni a 13. havi nyugdíjat, de szerintem önök is tisztában voltak a makropálya kockázatosságával, és pontosan tudták, hogy egyébként ennek a megállapodásnak nem a nyugdíjak megőrzése, hanem a nyugdíjak csökkentése lesz az eredménye. Meg azzal is tisztában voltak – azt akkor meg is lépték végül is –, hogy egyébként először csak ideiglenesen, majd véglegesen is csökkenteni fogják a közalkalmazotti szférában a béreket, és egyébként tisztában voltak azzal is, hogy adóemelést fognak bevállalni. Csak erről nem akarták teljes mértékben tájékoztatni a közvéleményt, legfeljebb részlegesen. Megpróbálták elodázní a megállapodás következményeit, azt gondolom, utólag világosan látszik, hogy ez nem volt helyes, és egyébként az az álláspont, amit akkor képviseltek – többek között frakcióvezető asszony –, az meg egyszerűen nem volt igaz.

Véleményem szerint ennek a 2008-ban vállalt gazdaságpolitikai pályának viszont voltak nagyon súlyos következményei, és azért ezekkel is nézzünk szembe, ez nem tett jót a magyar gazdaságnak. A gazdasági visszaesés 2009-ben majdnem 7 százalékos, és egyébként a munkanélküliség a 2002-es szinthez képest már a kétszerese 2009 végére, tehát drasztikus következményei voltak ennek. Azt azért szeretném hozzátenni, hogy annyiban egyetérték a Nemzeti Bank elnökével, hogy természetesen önök nem akkor rontották el végleg, hanem korábban. Tehát egyetérték a Nemzeti Bank elnökével, aki itt szerintem világosan fogalmazott ebből a szempontból.

Ha önök azt teszik, amit Lengyelország, Csehország meg Szlovákia tett korábban, amikor nem engedték elszabadulni az államadósságot, és akkor, amikor forrásbőség volt a piacon, egyébként óvatosan bántak a költségvetési politikával, akkor Magyarországnak is lettek volna 2008-ban tartalékai. Akkor Magyarország is tudott volna esetleg anticiklikus gazdaságpolitikát folytatni, és tudott volna lépéseket tenni annak érdekében, hogy egyébként mérsékelje a válság hatásait. Nem volt tartaléka Magyarországnak, és ez annak volt köszönhető, hogy önök ebbe semmilyen energiát nem fektettek, mindent pont fordítva csináltak, mint ahogy azt egyébként akkor mondjuk a kelet-európai országok tették. Ennek az volt a következménye, hogy Magyarország kénytelen volt elfogadni egy olyan IMF-megállapodást, amely súlyos megszorításokkal és egyébként gazdasági visszaesssel járt. Ezzel nyilvánvalóan tisztában voltak az IMF közgazdászai is, ha jól sejtem, akkor ők 2009-ben nem a növekedést hangsúlyozták, hanem a pénzügyi stabilitást, és ennek érdekében felvállaltatták önökkel a rendkívül súlyos megszorításokat. Önök meg ezzel tisztában voltak, és azzal is, hogy az, hogy ezeket be kellett vállalni, az önök korábbi gazdaságpolitikájának az eredménye.

Egyvalamiről még meggyőződtem a mai vitában. Elnök úr és mások is vázoltak képeket arról, hogy mi a különbség a mai és az akkori helyzet között, és örömmel látom, hogy legalábbis elnök úr is úgy látja, hogy több ponton azért a helyzet lényegesen jobb, mint 2008-ban. Ebből az következik, hogy ma talán érdemes megfontolni, milyen típusú IMF-megállapodást kössünk, és nekem azért az a tanulsága ennek a mai vitának, hogy olyan IMF-megállapodást kötni, ami a növekedés esélyeit nem növeli, hanem rombolja, azért nem szabad. Ezért engem megerősített ez a mai beszélgetés abban, hogy helyes volt, hogy a

kormánypártok és a kormány is előre tisztázta, hogy milyen intézkedéseket nem hajlandó egyébként vállalni. Azt gondolom, éppen ezért 2012-ben másféle típusú IMF-megállapodásra van szükség, mint 2008-ban.

Ez a véleményem, azt gondolom, ez a mai vita több eleméből is egyértelműen levonható tanulság, ezért számomra ennek a mai vitának volt értelme és voltak tanulságai is. Köszönöm szépen, nem csak képviselőtársaimnak, hanem értelemszerűen a meghívott vendégeinknek is, hogy eleget tettek a meghívásnak, és érveltek a mai vitában.

Természetesen most van lehetőség arra, hogy reagáljanak, ha szeretnék. *(Jelzésre.)*
Pénzügyminiszter úr, parancsoljon!

Reflexiók

DR. VERES JÁNOS volt pénzügyminiszter (MSZP): Szerintem súlyos tévedés, amit elnök úr mondott azzal kapcsolatban, hogy a 2009-es makrogazdasági mutatók egy IMF-, illetve EU-megállapodás következtében alakultak úgy, ahogy alakultak. Ön járt iskolába, tanult összefüggéseket, gondolja ezt majd végig.

Azért mondom, hogy ezt gondolja végig, mert megítélésem szerint, ha ebből az alapállásból fogják a kormány gazdaságpolitikáját alakítani, és ön tárgyalódelegáció-tagként ebben részt vesz, akkor egészen tévúton fognak továbbra is járni. Magyarország 2009-es gazdasági visszaesése semmilyen módon – még egyszer mondom, semmilyen módon – nem következménye annak a bizonyos Európai Unióval és IMF-fel kötött megállapodásnak. Ha visszaemlékeznek, és itt éltek ebben az országban, akkor önök pontosan tudhatják azt, hogy 2008 őszén Magyarországon százezres nagyságrendű volt azon elbocsátott dolgozók száma, akik a válság által elsőként érintett ágazatok bedolgozói közül kerültek ki. Pontosan tudhatják azt, hogy a munkanélküliségi mutató azon romlásának, ami bekövetkezett Magyarországon 2009-ben, annak nem az Európai Unióval és az IMF-fel kötött megállapodás az oka, hanem az az oka, hogy lényegesen csökkent a magyar termékek exportjának lehetősége a termékeinket fölvevő országokban, azaz sokkal alacsonyabb szintű lett a kibocsátás. Ennek az az oka, hogy Magyarország nagyon erőteljesen az autóiipari ágazathoz kötődő munkahelyeket hozott létre az elmúlt 20 évben, hogy Magyarországon a vállalkozások ilyen munkahelyeket hoztak létre, és ebben az ágazatban volt elsőként érzékelhető a válsagnak a munkahelyeket is érintő hatása.

Ezért azt gondolom, hogy az a két következtetés, amit elnök úr az imént elmondott összefüggésekben, az EU- és IMF-megállapodás és makrogazdasági mutató tekintetében bizonyosan nem állja meg a helyét. A 2009-es év válságkezelésével kapcsolatban pedig azt a következtetést levonni, hogy az ilyen értelemben volt helytelen, szerintem szintén tévedés, hiszen ez teremtette meg azt, hogy 2010-ben már volt növekedés Magyarországon.

Én tehát azt hiszem, túl kellene lépni a szimplán és egyszerűen politikai érdekből megfogalmazott nyilatkozatokon. Ezt egy picit ettől el kellene tudni választani. Teljesen értem, hogy a Fidesznek az volt a mai bizottsági üléssel a célja, hogy ismét rettegésben tartsa azokat, akik odafigyelnek, hogy lám-lám, egy EU- meg IMF-megállapodás ilyen és ilyen következményekkel fog járni. De önök elfeledkeznek arról, hogy EU és IMF együtt tárgyal, az EU-val és az IMF-fel együtt lehet megállapodni, és az EU-val kapcsolatos magyarországi kötelezettségek az egyensúlyra vonatkozóan az elmúlt években nem romlottak. Ezért azt gondolom, hogy fölösleges ebbe az irányba vinni a magyar közgondolkodást.

Sajnálom, hogy nem abba az irányba megy tovább a mostani vezető kormánypárt kommunikációja, ami egy világos és nyílt beszédet tartalmazna. Itt nem a megszorításokkal kell ijesztgetni az embereket, nem azzal kell ijesztgetni az embereket, hogy így meg úgy, meg amúgy. Ez egy olyan válság volt a világban, hogy egyetlenegy európai országot nem tudnak mondani, ahol ne kellett volna meghozni ilyen intézkedéseket, és ahol nem hoztak elég nagy számban és elég nagy súllyal ilyen intézkedéseket, azok most vannak nagyon komoly

gondban, láthatják. Ezért azt gondolom, hogy ez egy teljesen eltévesztett irány, és az az érvelés közgazdaságilag sem állja meg a helyét, amit az imént elnök úr elmondott.

Nem állom meg, hogy ezt ne hozzam szóba, mert meggyőződésem, hogy Magyarország érdekében nem az áll, hogy ezt a fajta érvelést tudatosítsák az emberekben, hanem az, hogy reális alapokon. Nem mondom azt, hogy mindent jól csináltunk, erről szó nincs. Mi is tévedtünk nagyon sokszor természetesen. Ne felejtse el senki, hogy senki nem találkozott még a mi korosztályunkból ekkora válsággal! Senki nem találkozott a ma aktív korosztályokból ekkora válsággal a világban. Éppen ezért nagyon nehéz volt a releváns intézkedéseket akkor megtalálni, és biztos volt közte sok rossz is. De azt mondani, hogy az IMF-fel kötött megállapodás miatt lett 2009-ben néhány makrogazdasági adat Magyarországon rossz, azért ez nonszensz, azért ettől tovább kellene lépni egy picit.

Tehát azt tudom mondani, sajnálom, hogy ez hangzott el úgymond elnöki zárszóként, én ezzel nem tudok egyetérteni, és remélem, nagyon remélem, hogy a magyar nyilvánosságban nem ez a mumusfelmutogatás fog a továbbiakban folyni. Hiszen láthatóan két hete ezt csinálja a Fidesz, amióta kiszivárogtatták a saját újságukban azt, hogy milyen feltételei vannak, miközben nincsenek ilyen feltételei senkinek sem. Ebből következően nem kéne ennyire a zavaros politikai mezőkre vinni ezt a fajta, egyébként az ország érdekében álló, közgazdaságilag megalapozott szakmai utat, amit járni kell majd. Igen, ez nagyon kemény dolog, én megtapasztaltam számtalanszor, hogy milyen nehéz kiadásokat csökkenteni, nem fogja megúszni ez a kormány sem.

Köszönöm.

ELNÖK: Elnök úr, parancsoljon!

SIMOR ANDRÁS elnök (Magyar Nemzeti Bank): Egy dolgot szeretnék mondani. képviselő úr itt felvetette, hogy a Nemzeti Bank elnökének felelősséget kell éreznie az ország sorsáért. Azt a kérdést szeretném itt feltenni, hogy mennyiben segíti elő ez a mai beszélgetés egy új, jó megállapodás aláírását az IMF-fel és az Európai Unióval. Szerintem ezzel kellene foglalkozni, mert ennek a megállapodásnak a késedelme forintban, sok forintban naponta mérhető költséget okoz az országnak.

Azt gondolom, hogy ez a meghallgatás egy ilyen megállapodás megkötését nem segítette elő. Több okból sem. Egyrészt azért, mert el kell olvasni azt a könyvet, amit az IMF írt a közép-európai válságkezelésről és ezen belül Magyarország helyzetéről, ők nagyon másként látják ezt a kérdést, és nyilvánvalóan, amikor megállapodásra fogunk jutni – és nagyon remélem, hogy megállapodásra fogunk jutni – velük és az Európai Unióval, akkor ezeket a kérdéseket tisztázni kell. Olyan két tárgyalófél ül le, akik a múltat, úgy tűnik, nagyon máshogy látják, és ahhoz, hogy a jövőben meg lehessen egyezni, ahhoz a múltbeli álláspontoknak is valamilyen mértékben közeledni kellene. Ezt sajnos a mai napon nem láttam, hogy ez ezt elősegítené, úgyhogy ilyen értelemben ez nem egy jó jel. Ennek ellenére nagyon remélem, hogy a megállapodásra minél hamarabb, az ország számára jó feltételekkel sor kerül.

Köszönöm szépen.

ELNÖK: Azt gondolom, a beszélgetés pont arról szólt, hogy ezek a feltételek 2008-ban valóban jók voltak-e vagy sem, és hogy mi volt az oka annak, hogy olyan feltételekkel kellett ezt vállalni. És nem azt mondtam, hogy a 2008-as IMF-megállapodás volt a kizárólagos oka a gazdasági visszaesésnek, én azt mondtam, amit elnök úr is mondott, hogy akkor sajnos csak olyan megállapodást tudtak kötni, aminek az volt az eredménye, hogy a gazdaságpolitika nem segítette a válság csökkenését, a kevésbé elmélyülését, hanem rátett egy

lapáttal. Ez történt 2009-ben, de ez azért volt, mert önök – ahogy ezt fogalmaztam – nem akkor rontották el végleg, hanem sokkal korábban.

Köszönöm szépen, a bizottsági ülést berekesztem.

(Az ülés befejezésének időpontja: 13 óra 47 perc)

Rogán Antal
a bizottság elnöke

Jegyzőkönyvvezető: Szoltsányi V. Katalin